

Kūrybos problema dabartinėje Lietuvoje

AUSRA-MARIJA JURASIENĖ

I
Priderėtų kalbėti apie malonius dalykus ir tam, gal būt, labiausiai ir tiktų poezija. "Pakilk, šuliny, giedokim jam giesmę. Šuliny, kurį kunigaikščiai iškasė, kurį tautos kilnieji padarė", — sakoma Škaičių knygoje. Bet širdį slepia skausmas, ir protą kankina neišsprendžiamos problemos.

Man sunku kalbėti, nes esu dvilypėje situacijoje. Iš vienos pusės, esu jau su jumis, o, iš kitos pusės, dar tebešu visa savo dvasia, visais savo jausmais, viduje savo krašto, viduje savo tautos ir tos literatūros, apie kurią man šiandien reikia kalbėti. Man sunku kalbėti jums, nes mūs skiria didelis tarpas. Nors mes esame tarsi čia pat, aš matau jūsų veidus, jūsų geras akis, bet iš tikrųjų tarp mūsų yra gal 30 metų distancija, kuri keičia, norom nenorom, mūsų pažiūras gal net į tuos pačius reiškinius, nes kiekvienas reiškinys iš arti atrodo vieną, iš toli — kitą. Daug kur jūs, iš tolo, galite būti objektyvesni ir teisesni, negu mes, besimurdydami dar šiltoji žaidžiai, bet kai kurie skaudūs klausimai gal bus įdomūs ir jums.

Per tuos trisdešimt metų jums atiteko egzilio drama ir laisvė, laisvė spresti, mąstyti, vertinti, tai yra jūsų skausmas ir jūsų teisė. Todėl jūs turite pilną teisę teisti ir mano žodžius.

Man buvo siūlyta kalbėti apie šiandieninius jaunuosius Lietuvos rašytojus, arba mesti žvilgsnį į literatūrą, bet aš noriu pasilikti sau daugiau laisvės. Mano paskaita bus daugiau improvizuota. Pabandyčiau pasvarstyti su jumis vieną skaudžiausių klausimų, kurie kankina daugelį krašte, ir, kaip man teko

Juodieji eglynai

Nuotrauka Alekso Urbos

patirti, kurie kyla ir gyvenantiems Vakaruose. Kiek Vakarų krepšiai įvairūs Amerikos lietuvių laikraščiai, beveik dažniausias klausimas būna: ar įmanoma tikra kūryba vadinamoje tarybinėje literatūroje partijos diktato sąlygomis?

Aš ir norėčiau sustoti ties šia problema, viena iš esminių, viena iš sunkiausių, ir, perspėju iš anksto, kad aš jos neišspręsiu, nes ją išspręsti sunkiai kas nors iš tikrųjų pajėgtų.

Labai lengva ranka galima nurašyti didžiulį laikotarpį ir šalta parašyti, kad po karo nieko negalėjo būti ir nieko tikro bei nieko gero nebėra. Galima labai atalaidžiai žiūrėti ir priimti kiekvieną žodį už gryną tiesą. Tarp šių dviejų kraštutinumų yra skaudžių pergvenimų ir daugelį krašte, ir, kaip man teko

patirti, kuris kyla ir gyvenantiems Vakaruose. Kiek Vakarų krepšiai įvairūs Amerikos lietuvių laikraščiai, beveik dažniausias klausimas būna: ar įmanoma tikra kūryba vadinamoje tarybinėje literatūroje partijos diktato sąlygomis?

Aš ir norėčiau sustoti ties šia problema, viena iš esminių, viena iš sunkiausių, ir, perspėju iš anksto, kad aš jos neišspręsiu, nes ją išspręsti sunkiai kas nors iš tikrųjų pajėgtų.

Labai lengva ranka galima nurašyti didžiulį laikotarpį ir šalta parašyti, kad po karo nieko negalėjo būti ir nieko tikro nebėra. Galima labai atalaidžiai žiūrėti ir priimti kiekvieną žodį už gryną tiesą. Tarp šių dviejų kraštutinumų yra skaudžių pergvenimų ir daugelį krašte, ir, kaip man teko

turgal, ir visuomeniniai poetai ir juo labiau publicistai ir kritikai, — visi jie sutikdavo ir sutardavo dėl kiekvieno dailio ir dėl reikalo nesakyti pagrindinės tiesos, tos, kuri žmonėms akis bado ir be literatūros. Šita priesaika — susilaikyti nuo tiesos — vadinasi socialistiniu realizmu... Bet praėjo metai ir viskas pakrypo į kitą pusę, ir aš turėjau prisipažinti apsirikei. Ne tokia jau bevaisė pasirodė literatūros dirva. Kaip besistengė jie išdegti toje dirvoje viską, kas maitina ir girdo gyvybę, o gyvybę vis dėlto išaugo.

Toliau jis rašė, kad apsirikei ir kitu klausimu: manęs, kad yra dešimties tokių, kaip jis. Ir, išėjęs į viešumą, jis suprato, kad buvo gal tikrai atskiri vienetai, o gal tik jis vienas.

Tai yra didelės tautos, didelės literatūros atstovas, kuriam atkrita viena problema, kuri prisideda mums. Mes esame mažos tautos ir, palyginti, mažos literatūros atstovai, ir esame pavergta tauta, kuriai visą laiką gresia sovietizacija, rusifikacija, galimybė ištripti didelės imperijos beribiuose plotuose. Tas užsąstina problema ir šiek tiek keičia rašymo prasmę, nes parašytas žodis norom ar nenorom liudija, bent jau savo kalbinėmis savybėmis, kad tai yra lietuvių literatūra, ir nors užsirašo tokiu, kaip jis, kurie tyliai, užsidarę liudija savo laiką ir tiesą. Aš noriu pactuoti, kaip jis tai apibūdina. Tai buvo tuo metu, kai dar nebuvo pasirodžiusi nė viena jo knyga. "Tuomet gyvavusi ir trimtavusi literatūra, dešimties jos storių žurnalų, du literatūriniai laikraščiai, begaliniai rinkiniai ir atskiri romanai ir rinkiniai raštai ir tuometinių kūrinių radiofonizacijos kartą ir visiems laikams mano buvo pripažinti netikrais, ir aš daugiau nebeįėjau laiko ir nesierizinau, sekdamas juos. Aš iš anksto žinojau, kad juose negali būti nieko gera, verta dėmesio. Ne todėl, kad ten negalėjo gimti talentų. Tikriausiai jie ten buvo, bet ten ir žūdo. Nes ne ta dirva buvo, kurion jie sėjo. Žinojau, kad šioje dirvoje nieko išauginti negali. Vos tik įžengė į literatūrą, visi jie — socialiniai romanistai ir patetiški drama-

neniniai Baltrušaitis, prieš septynetą ar aštuonetą metų tik Mačernis, dar tada, išleisdamas knygą, pavadintas fašistu. Grįžo iš lagerio Miškinis ir kiti brangūs mums vardai.

Nors patys rusai yra įpratę sakyti apie savo valdžią, kad "ani liubili tolko miortvyč" (jie mylėjo tik mirusius), mūsų ir mirusiųjų jie nemylėjo. Jei ir grįžo klasikai į savąją literatūrą, bet analizuoti, rašyti apie juos, studijuoti jų kūrybą visada buvo problema. Reikėjo tinkamai įvertinti ir tinkamomis vietomis pastatyti juos. Tą vietą ne mūsų protai ir ne mūsų intelektas turėjo surasti. Buvo taisyklės, kurių reikėjo laikytis, rašant diplominius, kandidatinius darbus, daktaratus, straipsnius ir t. t. Bet vis dėlto palaipsniui, anksčiau ar vėliau, jie tarsi grįžo, ir ateinančios kartos, tos, kurios nebeprisimena nei jų gyvų, nei to, ką jie mums atnešė ir suteikė, tos šviesios ir didelės asmenybės, pačiu savo buvimu, gyvu prisiminimu — jie ir to neturės, bet jie turės spausdinti jų žodį.

Zinoma, ne visų grįžimas buvo toks paprastas ir nepareikalvęs, oūkų iš pačių rašytojų. Žinoma, pasakius, gal būtų geriau, kad kai kurie iš jų ir nebūtų grįžę į literatūrą, o būtų likę tokie, kokie jie buvo seniau. Kad ir Antanas Miškinis. Jo tikroji kūryba užsibaigė su karu. Bet, antra vertus, dar man pačiai teko suredaguoti ir išleisti jo dviromų, kur ta pati, prieš karą išleista, poezija vėl sugrįžo ir buvo atgaivinta. Gal vien dėl to vertėjo rašyti tai, kas jam garbės nedarė.

Dabar padarykim prielaidą, kad tikra kūryba yra neįmanoma. (Mes kalbėjome apie palikimą, apie tai, kas sukurtą nepriklausomybės laikais). Tarkim, kad po to joks kitas žodis, neperėjęs per cenzūros filtrus, nebeįgalų išeiti į viešumą. Vadinasi, talentingas ir sąžiningas rašytojas turėjo nutilti ar bent jau atsakyti spausdintui. Bet tada mes nebeturėtume nei garsiųjų Mykoliaičio Putino sonetų, nei jo "Būties valandos" ir "Lango", nei Simonaitytės trilogijos, nei Grušo dramų bei naujų apsakymų rinkinių. Gal ryškiausias iš šių pavyzdžių ir būtų Grušas, kurio stipriausi kūriniai yra sukurti, jau einant į gyvenimo saulėleidį; pavyzdys, paneigiantis tariamą dėsni, kad rašytojo didžiausias pajėgumas yra jaunystėje. Penkioliko metų ištylėjęs, šis rašytojas, negalėjęs prisiversti rašyti taip kaip liepiamas, vis dėlto neišvėrė, pajutęs bent menkiausią galimybę pasakyti tai, kas kankina jo protą ir širdį. Atsimenu jo "fizini" grįžimą į literatūrą apie 1962 metus. Tokią pat karštą dieną atėjo į leidyklą Grušas su ilgu, ilgu juodu paltu, su kaliošais, su šalikais, visas pašvėręs, pavargęs ir ne pagal amžių tą akimirksnį senas. Jis lyg kaltas sėdėjo vyriausiojo redaktoriaus kabinete, ant pliušinės, ryškiai mėlynos sofos ir klausė, kaip kitai, jauniesni ir ne rašytojai, jį mokė taisyti jo senus kūrinius, pritaikyti laiko dvasiai. Bet praėjo kiek metų, ir Grušas atsigavo. Ir prieš išvažiuojant, ypač iki 1972 metų, aš dar negalėjau atsidžiaugti jo dvasios jaunyste. Jis buvo labai jaunas savo širdim, savo domėjimais, interesais, ir pilnas kūrybinių jėgų. Jo parašytos dramoms buvo vieni iš reikšmingiausių mūsų to meto dramaturgijos reiškinų. Redagavau jo "Apsakymus", kuriuose įsitaip pat stengėsi išreikšti savo vidinę tiesą. Vadinasi, ta kančia kažkuo pasitęsino.

(Nukelta į 2 psl.)

Šiame numery

Žurnalistika ir spaudos lygio pakėlimas.
Marija — Aušra Jurašienė apie kūrybos problemą Lietuvoje.
Viktoro Petravičiaus ir Irenos Šimkienės paroda.
Nauja Broniaus Budriūno kantata.
Nuo Žvelgaičio kalno:
Mariui Katiliškiui 60 metų.
Mūsų menininkai ir tarptautiniai vandenys.

Kertinė paraštė

ŽURNALISTIKA IR SPAUDOS LYGIO PAKELIMAS

Prieš kiek laiko pasirodęs, kaip kieno žodžiais tariant, žurnalistikos mokslų vadovas "Žurnalistika" man sukėlė prisiminimą apie žurnalistinės kokybės tema paskelbtą straipsnį itakingame Brazilijos dienraštyje "O Estado de São Paulo", kurį pastebėjau, besilankydamas Brazilijoje, perspausdintą anglų kalba leidžiamame "Brazil Herald". Brazilijoje yra priimtas įstatymas, kad kiekvienoje redakcijoje jau šiuo metu bent du trečdaliai tarnautojų privalo turėti universitetinius žurnalistikos diplomus, o netolimoje ateityje niekas be tų žurnalistikos diplomų šioje srityje negalės dirbti. Straipsnis pavadintas "Ignorancijos mokyklos", kuriame rašoma, kad į Brazilijos laikraščių redakcijas vis daugiau ir daugiau armijomis veržiasi visokios ignorancijos, apsikarstę universitetų žurnalistikos fakultetų diplomais, kurie, tačiau, nieko neišmano ne tik apie žurnalistiką, bet ir apgalimai beveik apie nieką.

Prieš 5 metus Brazilijoje buvo tik 5 žurnalistikos fakultetai ar mokyklos. Dabar tų ignorancijos gamyklų yra 43. Tos mokyklos kasmet prigamina šimtus ignorantų, kuriems su mažomis išimtimis trūksta pačių elementariausių žinių, bet kokiam specializuotam darbui, jau nieko nebekalbant apie žurnalizmą.

Žurnalizmui iš tiesų reikia talento. Žurnalistai negali būti informuojami ir išmokslinami kaip advokatai, inžinieriai ar daktarai. Žurnalistų darbas negali būti paremtas kokiu nors diplomu. Tikrosios žurnalistikos mokyklos visame pasaulyje yra laikraščių redakcijose, kuriose plačiai išsiskolinsinė žmonės pradeda dirbti žurnalistų darbą šalia prityrusių kolegų ir turi progos parodyti savo talentą arba jo neturėjimą. Žurnalistikos mokyklos, kokie nors kursai ar "vadovai" labai eiliniams pliečiams lyg suteikia teisę praktikuoti darbą, apie kurį jie neturi

net mažiausio supratimo. Visokių žurnalistikos "kepyklų" dėka atsiranda ištisos armijos pasibaigtos mąstyti ir ignorancijos platinėtojų, kurių potvynyje pastebimai skęsta tikrieji žurnalistai su autentišku, prigimtu talentu. Viso šito kvaillumo auka yra ne kas kitas, kaip tik pati spauda, užbaigia "O Estado de São Paulo".

Mūsų sąlygos, aišku, kitokios negu Brazilijos. Mūsų redakcijose dirba pasišventę žmonės, normalinė aplinkybėse jie daugiau laiko pašvęstų kūrybingesniams darbui, o vienas kitas ir ekonomiška daug pelningesniams užsiėmimui. Retas bendradarbis turi progos padirbėti redakcijoje ir parodyti savo talentą arba jo neturėjimą.

Tačiau vis tiek reikia taisybių žiūrėti į akis. "Žurnalistikos" uždavinys lyg turėtų būti pastangos pakelti mūsų spaudos lygį, kaip nors sulaukyti didelės ignorancijos, baises vidutiniskumo rašyvos antplūdį, kuriame vos plūduriuoja redakcijų darbuotojai, kasdien bekovodami su įkyriais pigios makulatūros gamintojais. Kai kurių "Žurnalistikos" straipsnių autoriai, bemokydami kitus, patys skęsta besaikiam tuščiavodžiavime ir neįtikėtina žemame vidutiniskume. Užtat nenuostabu, kad mūsų spauda iki koktumo paskendusį visokių balių, kugelių ir kilbasų, vestuvių ir laidotuvių su šimtais prakalbų aprašymais. Retai kada blaiviai pažiūrime į kokio nors parengimo paminėjimą, o sprendžiame apie kokybę iš "gausybės plovimų". Ką bekalbėti apie bent šiek tiek civilizotesnį ir kultūringesnį kito respektavimą, blaivesnį ir nuosaikesnį pažvelgimą į kito draugišumą, religinį ar politinį nusistatymą ir įsitikinimą!

Mūsų spaudos lygis parodo ne ką kita, bet tik mus pačius. Su

(Nukelta į 2 psl.)

Aušra - Marija Jurašienė

KŪRYBOS PROBLEMA DABARTINĖJE LIETUVOJE

(Atkelta iš 1 psl.)

Bet jeigu pasakyčiau tik tiek, atrodytų, kad tai priklauso nuo žmogaus apsisprendimo, ar jis pasiryžęs grįžti. Ir atkėntėjęs, sunkiųjų tam tikrą duoklę, jis grįžta. Čia yra ir kita problema, kuria, gal būt, reiktų atskirai aptarti; tai — rašytojo priklausomybė nuo situacijos ir nuo laiko. Ji yra labai aštri gyvenantiems Lietuvoje. Tai priklauso nuo vadinamos konjunkcijos svyravimų. Tai, kas galima 1966 metais, to niekada nebūtu buvę galima 1956 metais; ir, gal būt, dabar vėl nebegalima to, kas buvo galima 1967, 1968 ar 1970 metais. Reikia patikrinti momentą, kada tu gali pralsti pro plyšį, kada tu bus leista pasakyti savo žodį, kad ir pusiau pravėrta burna. Jeigu suspėjai įsitvirtinti, tai lengviau bus išleisti antrą ir trečią knygą. Jeigu nepataikėi arba nesuspėjai, — tavęs laukia ilgas ir sunkus nepripažinto, amžinai „jaunojo“ rašytojo kelias. Arba — rašyti į stalčių.

Ką tai reiškia „rašyti į stalčių“? — Rašyti ir niekam nerodyti. Solženicinas pasakoja, kad jis kūrė ir slėpė šampano buteliuose, uogienės stiklainiuose, slaptavietėse. Gal jis buvo aštresnė situacijos, perėjęs laigerį. Bet tas neatkrinta ir kitiems žmonėms, kurie turi rašyti ir neprievoli dalytis su nieku, kad tai nepasiektų tų ausų, kurioms nerelieka girdėti. Kitaip tas rašymas bus tarsi adreduotas saugumo rankom, kurios skaitys, rausis po tavo sielą, po to pasmerks, baus ir kaltins. Net artimiausiais draugams reikia neprisitari, kad rašai, jeigu nori, kad nesudarytų kiti. Pripažintom rašytojui kiek lengviau, o pradedančiam — ką daryti?

Pradėdantis rašytojas nė vienas nėra visai tikras savo pašaukimu todėl, kad rašyti išmoko mokykla, gimnazija, dar ir universitetas. Jis tau suteikia kultūrą, išmanymą, tu išimti mokslai, ir kiekvienas gali pasakyti sau — o kodėl aš negaliu rašyti? Ir kaip žinom, lietuviams rašyti yra įgimta. Jeigu ne rašyti, tai dainuoti. Šita lyrikų tauta, kaip lakštingalas, ji negali tylėti. Ir dabar, kada vartai „Katalikų Bažnyčios Kroniką“, matai, kad teismuose daugelis iš sulmtųjų paskutinį žodį sako elėmis. Niekas nežinojo, kad jie kada nors rašė, ar norėjo būti poetais.

Kaip patikrinti, ar tu esi rašytojas, ar tavo žodis ko nors vertas? Palaipsniui rašantis į stalčius ims dusi savo kūryboje, jis darosi šiek tiek tulžingas, atsiranda tam tikri kompleksai. Tai sunkus kelias. Solženicinas ištvėrė ilgą laiką, bet ir jis nebegalėjo toliau. Ir jisai bifodamas, įjaušdamas, kad duoda įkalčius sau, vis dėlto pasituntė savo „Denisovičiaus diena“ ir „Novy mir“ žurnala.

Jeigu ir solidarai visi tikri rašytojai nutiltų, atsirastų, kas rašo, nes gamta nemėgsta tuštumos. Ir tada jau užplūstų literatūra tikri grafomanai ir tie, kuriems nėra brangus nei sąžinės, nei tiesos žodis, nei kūrybinio pasireiškimo svarba ir svarumas, tie, kurie nori padaryti karjerą ir tapti rašytojais be rašytojo pašaukimo. Tai įrodė ir visi konjunkcijos svyravimai. Kai tikslai labiau susigniaudavo varžtai, iš karto laikraščius užplūsdavo pseudopoečiai, pseudopublicistai, pseudorašytojai.

Bet, gal būt, toks solidarumas būtų tam tikras protesto pareiškimas? Gal tai duoty kokių, visiškai nemumamytų rezultatų? Staiga, — visa lietuvių literatūra tyl! Tokia iliuzija atrodo efektinga. Bet ką ji duotų? Kokios būtų pasekmės? Kas gali atsakyti į šį klausimą? Niekas to pažinti negali.

Taigi, palikę šią klausimą, kuris yra iš tikrųjų asmeninio apsispre-

Laisvės simbolis — paukštis

Nuotrauka Alekso Urbos

dimo dalykas — rašyti ar nerašyti, spausdinti ar nespausdinti — palikime tuos, kurie spausdinasi, kurie rašo ir kurie šiandien sudaro mūsų lietuvių literatūros vainiką, jeigu taip pasakytumėm.

Apžvelgti jų aš, prie geriausių noru, negalėčiau, nes dabar Rašytojų sąjunga turi daugiau dviejų šimtų, gal jau tris šimtus, narių. Yra jaunųjų rašytojų sekcijos kiekvienam mieste. Jaunųjų rašytojų labai daug. Kiek yra iš jų „tikrų“ rašytojų? Tą nuspręst laikas, bet išliks ne daugiau, kaip 20-30 proc. — su išlygom. Bet išliks tie kurie šiandien vadinami tarybiniais rašytojais. Patinka mums ar ne, mes nebeišbrauksime iš lietuvių literatūros nei Baltušio, nei Mieželaičio, nei Marcinkevičiaus, nei Lankausko, nei Glinskio, nei Vaičiūnaitės, nei Gedos nei Apučio. Laikas pasitarkys savaip, gal būt, jis apvers dydžių skalę, ir tie, kurie dabar yra vainikuoti, su laurų vainikais, kurie turi nusipelnusių kultūros veikėjų vardus, atsidurs apačioje ir bus tikrai sakoma, kad tokio ar tokio rašytojo — šiuo metu nežymaus — laikais rašė, pavyzdžiui, Mieželaitis. Bet šiaip ar taip su tuo faktu reikia skaitytis. Jie išleido knygas, ir jos išliks. Todėl, jeigu yra didelė kontrolė kitiuose menuose, jeigu filmas atrodo labai pavojingas menas, ar labai pavojingas yra teatras, tai savaip ne mažiau pavojingas, kita prasme, yra rašytojo žodis, nes, kaip sako lietuvių, „kas parašyta ir kirviu neiškirsi“. Kitų menai yra pavojingi sprogtamajai savo galia tą pačią akimirka, o literatūra išlieka, ir, neatlikusi kartais savo fermentuojančio vaidmens savo gimimo metu, jį nei gali tą padaryti vėliau, praėjus gal ne vienai kartai; praėjus gal dvidešimčiai metų kas nors atsivers knyga ir atras tai, ko neratė tie, kurie gyveno kartu.

Bet kaipgi šie rašytojai sugebėjo išleisti savo knygas ir kurti, ir ar jų kūryba yra socialistinis re-

alizmas? Koks išminčius sugebėtų atsakyti į klausimą negalėdamas tiksliai apibrėžti paties socialistinio realizmo? Yra šaukiamos konferencijos, suvažiavimai, yra svarstoma, kas yra socialistinis realizmas, bet tikslios definicijos taip ir nėra. Iš tikrųjų tai yra slidūs ir paslankūs rėmai, kurie susiaurėja iki adatos skylutės ir, kai reikia, išsiplečia, prindami ir tuos, kurie iš tikrųjų turėtų būti labai toli nuo bet kokio realizmo.

Kai konjunktūra pasunkėja, veržlės griežčiau užsiveržia, iškyla jie vadinami partiskumui ir liaudiskumui.

Dar vienas būtinas socialistinio realizmo bruožas yra tikėjimas komunizmo pergale, šviesia ateitimi ir iš to gimstantis, nesiliaujantis optimizmas, trykstantis per kraštus. Tai tvirtinimas, kad tarybinė santvarka yra pažangiausia pasaulyje, kad ši nauja ir jauna šalis žengia septynymyliais žingsniais; pasaulį stulbina jos didžiosios komunizmo stovybos, kosmosas, taika ir t. t. Kada sugretinti šitas frazes su realybe, jos skamba kaip parodija. Netgi atimetus okupacijos, pavergimo faktą, natūraliai iškyla klausimas, kodėl rašytojui reikia būti tik optimistu, kada jįsi kurdamas savaime sprendžia būties problema, būties ir nebūties situacija. Ir, susidurdamas su tragizmu, jis ir čia privalo būti optimistu! O kita vertus — ką reiškia tos didžiosios komunizmo stovybos, kurias statė politiniai kaliniai savo rankomis ir aukojo savo gyvybę? Ką reiškia taika, kai šita šalis kasdien smarkiau ginkluojasi? Kada jos kariuomenės daliniai geležiniu žiedu supa ne tik Tarybų Sąjungą, bet ir visas liaudies demokratijos šalis? Ką reiškia kosmoso užkariavimai, kai jie tarnauja daugiau propagandai, negu mokslui?

Bet, jeigu nori kurti, geriau negretinti šitų laisvam žmogui nesugretinamų dalykų, geriau nesvars-

tyti, kaip demokratija čia pakeičiama demagogija, tiesa — melu ir frazėmis, o tiesiog pabandyti praplėsti socialistinio realizmo rėmus ir pro jų plyšius išreikšti nors dalį savo kūrybinės potencijos, nors kraštą savo įskaudintos sielos, nors spindulį tos savotiškos, tik tam rašytojui duotos, pasaulio šviesos. Tebūnie nors kontūras, nors dalis tiesos. Juk šių griežtų socialistinio realizmo reikalavimų pilnai neatlaikytų, tur būt, net du trečdaliai šiuo metu valdžios gerbiamų rašytojų.

Bet reikia išmokyti šito sunkaus meno, jausti tuos konjunkcijos reikalavimus ir žinoti, kas tuo metu galima. Nes per drąsų, skubotų, ne laiku padarytų literatūrinių gestų tu gali sugriauti visas, ilgai statytas barikadas. Po to jau teks tylėti. Rašytojo priklausomybės nuo konjunkcijos akivaizdus pavyzdys yra tie vadinami Čiurlaičio laikai, tas atoslūgio periodas. Pokario metais, kada dar liejosi kraujavimai, literatūra džiūgavo, skambėjo trimtaliai ir būgnai. Ir nebuvo net širdies balso, kurs kalbėtų apie paprastus, žmogiškus dalykus. Ar tiejant 1960 metams, kada buvo pradėta griauti Stalino kultą, visi sumišė laukė — kas gi bus? Kas dabar galima ir ko negalima? Palaipsniui vis dėlto prasidėjo laisvėjimo procesas, ir tuo metu suspėjo pasirodyti, įžokti į šitą tarpą daugelis gabių ir talentingų rašytojų, kurie šiandien gal dar ir vadinami jaunaisiais, bet yra jau įsitvirtinę mūsų literatūroje.

1960-62 metais pirmąsias, mažutes, plonas knygeles išleido Vaičiūnaitė (mažutis rinkinėlis „Pavasario akvarėlės“), Apulis — apsakymus „Bičių duona“, Šimkus eilėraščių rinkinį „Gražiausia sekunde“, Martinaitis, Juškaitis, — kiek vėliau Glinskis apsakymų knygele, sukūrėtes savo šviežio ir gyvi lietuvišku žodžiu, apie 1966 m. išėjo Gedas, švystelėjęs kaip žaibas, Šaltenis ir Jacinevičius. Čia išvardinti ne visi, čia tik dalis. Bet į literatūrą atėjo

IV

Schematiškai galima būtų išskirti keletą prisitaikymo kelių. Bet tik labai schematiškai. Tai — visų pirma — pilnas prisitaikymas, kai tyli sąžinė ir žirdis, o veda tik partinis bilietas arba rašytojo karjeros geismas. Kartais gali būti tai ir neprisitaikymas, o idėjos kelias. Nors šiandien sunkoka surasti talentingų žmonių, tikinčių susikompromitavusiai komunizmo idealais, bet yra žmonių, kurie sau nekelia jokių skaudžių klausimų ir kurie mato

Žmogul čia laisvės baigiasi — Europą perkirtusi geležinčizdanga

Nuotrauka Alekso Urbos

Kertinė paraštė

(Atkelta iš 1 psl.)

apgailėstavimu reikia pripažinti, kad „Zurnalistika“ šito lygio nepakels. Šitam begaliniai dideliu ir svarbiam uždaviniui atlikti reikalinga sukaupti visas mūsų galimas ir turimas intelektualines jėgas ir pastangas. Šitai suprato Kudirka, Basanavičius, Šliūpas, Grinius, Krupavičius, Šmetona, paminint bent kelis, kurie, ir neturėdami žurnalistikos diplomų ir nevarydami kokius „vadovus“, atidavė didžios reikšmės duoklę lietuviškai rašytijai. Politinė emigracija dar nėra pasiteisinimas, kad mūsų spaudos lygis turėtų būti klaidiai žemas.

I spaudos bendradarbius turi išjungti ne vien tik „moką valdyti plunksną“. Pati geriausiaji Vakarų pasaulio spauda — prancūzų, anglų, vokiečių — kaip tik plačiai užpildyta ne profesionalų žurnalistu, bet daugybės įvairių intelektualinio gyvenimo ir įvairiausių mokslo, literatūros, meno, muzikos ir kit. specialistų. Ne per seniai miręs pasaulinio masto istorikas Arnold Toynbee ilgas metus buvo Manchester Guardian karo ir diplomatinio korespondentu. Tai jo nesutrukdė parašyti didžiulės vertės kapitalinį veikalą „A Study of History“, prie kurio jis dirbo net 40 metų. Amerikiečiai John Stenbeck ir Ernest Hemingway, au Nobelio literatūros laureatai, taip pat ilgus metus dirbo žurnalistinį

lauja karta, atnešusi daug šviežio ir gyvo kūrybinio pasireiškimo. Imu šią kartą, kaip pavyzdį, nenorėdama toliau analizuoti, todėl, kad atėjo be jokių ypatingų manifestų, neskelbdama jokių naujovių, tiesiog labiau atsigręžusi į dvasinį gyvenimą, ieškodama maksimalaus tikrumo ir kūrybą laikydama šventa savo pareiga. Štai kartai kompromiso kelias jau neatrodė išganingas, o sunkus ir prieš prigimtį einantis dalykas. Būtų neteisinga nutylėti, kad tuo metu jau didelių aukštumų buvo pasiekęs poetas Mieželaitis, vėliau Marcinkevičius, Maldonis, Degutyte; iš prozos — Baltušis, Sluckis, Lankauskas ir kt.

Vadinasi, galimybės leido šiek tiek praveržti šviežiam vėjui. Tie, kurie nesusėpė pasirodyti tuo laiku ir išleisti bent pirmųjų knygų, o po to dar ir antrosios knygos, kurie nebuvo priimti ir Rašytojų sąjungai, tu padėtis susikomplicavo. Kad ir Tomas Venclova. Jis išleido tiksliai septinto dešimtmečio gale vienintelį rinkinį „Kalbos ženklas“ ir daugiaur reikiški kaip literatūros mokslininkas, tyrinėtojas, vertėjas. Daugelis gal būt taip ir liko už to laiko ribų.

Bet paminėjus kad ir keletą vardų, jau yra aišku, kad lietuvių literatūra šiandien nėra bevaisė žemė. Bet jeigu yra bendros žaidimo taisyklės, kurias aš minėjau, visiems bendri socialistinio realizmo reikalavimai, tai nėra bendrų prisitaikymo taisyklių. Kiekvieno rašytojo, kiekvieno talento kelias yra skirtingas. Tai priklauso ir nuo jo asmenybės ir nuo tų sąlygų, kuriose jisai pradėjo reikštis arba kur jis pasuko.

IV

Schematiškai galima būtų išskirti keletą prisitaikymo kelių. Bet tik labai schematiškai. Tai — visų pirma — pilnas prisitaikymas, kai tyli sąžinė ir žirdis, o veda tik partinis bilietas arba rašytojo karjeros geismas. Kartais gali būti tai ir neprisitaikymas, o idėjos kelias. Nors šiandien sunkoka surasti talentingų žmonių, tikinčių susikompromitavusiai komunizmo idealais, bet yra žmonių, kurie sau nekelia jokių skaudžių klausimų ir kurie mato

darbą, lygiai kaip ir australas Patrick White. Neseniai miręs prancūzų poetas ST. John Perse nemažai laiko praleido, talkindamas prancūzų spaudai ir ilgus metus dirbdamas diplomato darbu, tačiau tai neklidė jam būti apdovanotam Nobelio literatūros premija, nors pats poetas jo palikimas tesudaro vos kelias nedideles knygeles. Taip pat ir šių metų Nobelio laureatas italų poetas Eugenio Montale, paskelbęs vos keletą nedidelių poezijos kny-

gelių, nevenė žurnalistikos. Didelis prancūzų literatas, kultūrininkas, švietimo ir kultūros ministras, puikus meno istorijos filosofas Andie Malraux pirmiausia išgarsėjo kaip geras žurnalistas. Vakarų pasaulyje panašių pavyzdžių daugybė.

Mūsų spaudos lygiui pakelti ir mums reikia: kad spaudos bendradarbių eilėna jungtusi kuo daugiau visokių sričių inteligentų ir išsilavinusių žmonių. Tik tada mes sugebėsime lietuviškąją spauda sudominti ir jauniesniąją kartą. Tuo pačiu išnyks ir toji iki koktumo įkyrėjusi tuščiažodžiavimo rašliava.

Zig. Umbažūnas

Tel. PR 8-3229
DR. ANNA BALIUNAS
2858 West 63rd Street
AKTŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
Valandos pagal susitarimą

DR. K. G. BALUKAS
Akušerija ir moterų ligos
Ginekologinė Chirurgija
6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
Pirmą ligonitū pasgal susitarimą. Jei neatliepia, skambinti 374-8012

DR. VL. BLAŽYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
Marquette Medical Center
6132 So. Kedzie Ave.
Val.: pirm., antr., ketvirt., 6 iki 7:30 val. vakaro.
Šeštad. nuo 1 iki 3 val.
Pagal susitarimą.
Ofiso telef. WA 5-2670
Rezid. tel. WALbrook 5-3048

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2333
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val. pirm., ketv. 1 iki 6 popiet.
antr., penkt. 1-5, treč. ir šešt. tik susitarus.

Dr. Ant. Rudoko kabinetą perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
TEL. GR 6-2400
Val.: pagal susitarimą; pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9; antr., ir penktad. 10-4, šeštad. 10-3 val.

Ofs. tel. 735-4477 Rez. PR 8-6960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
Specialybė — Nervų ir Emocijinės Ligos
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rezid. tel. — GI 8-6873
DR. W. M. EISIN-EISINAS
AKUŠERJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatliepia, skambinti: MI 3-0001.

Tel. — BE 3-5893
DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė Akių Ligos
3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofiso telef. PR 8-2220
DR. JANINA JAKSEVIČIUS
JOKSA
VAIKŲ LIGOS
2636 West 63rd Street
Pirmad., antr., ketvirtad., ir penkt. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak. šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7379
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. K. A. V. JUGAS
489-4441 — LO 1-4605
Jei neatliepia 561-1070
ODOS LIGOS — CHIRURGIJA
Ofisai: 1002 No. Western Avenue
5214 No. Western Avenue
Valandos pagal susitarimą

Visi telefonai 652-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-13 ir 4-7. Trečiad. ir šeštad. tik susitarus

Tel. ofiso ir būta OLYmple 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Avenue, Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak.
Išskyrus trečiadienius.
Šeštadieniais 12 ir 4 val. popiet.

Tel. REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvis gydytojas)
3925 West 59th Street
Val.: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 13-4 val. p. d. 6-8 val. vak. Šeštad. 12-3 val. p. d. trečiad. uždaryta.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KODIŲ IR VAIKŲ LIGOS SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Valandos: Kasdien nuo 10 val. ryto iki 1 val. popiet.
Ofiso telef. RE 7-1168
Rezid. telef. 239-2019.

Ofiso HE 4-1818, rez. PR 8-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave., Kampas)
Val.: pirmad., antrad., ketv. ir penkt. Nuo 2 iki 7 val. p. p.
Tik susitarus

Tel. 778-6565
DR. VIDAS J. NEMICKAS
SIRDIES IR VIDAUS LIGOS
2454 W. 71 Street
Valandos pagal susitarimą

Tel. — 282-4422
DR. ROMAS PETKUS
AKIŲ LIGOS — CHIRURGIJA
Ofisai:
111 N. WABASH AVE.
4200 N. CENTRAL AVE
Valandos pagal susitarimą

DR. FRANK PLEČKAS
OPTOMETRISTAS
(Kalba lietuviškai)
2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir „contact lenses“
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, POSLĖS IR PROSTATOS CHIRURGIJA
2656 W. 63rd Street
Val. antrad. nuo 1-4 popiet ir ketv. nuo 5-7 vakare
Ofiso tel. 776-2380; rez. 448-5548

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso telef. RE 5-4410
Rezidencijos telef. GR 6-0617
Valandos: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 1 iki 3 val. popiet.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofisai ir rez. 2652 W. 69th St.
Tel. Pilsospekt 8-1223.
Ofiso val.: Pirm., antr., treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 9 v. vak. Šeštad. 2-4 val. popiet. ir kitu laiku pagal susitarimą.

Ofiso tel. HE 4-2123 Namų GI 6-6100
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Val.: pirm., antrad., ketv. ir penktad. 2-5 ir 6-7 — 18 ar.ksto susitarus

Tel. Ofiso PR 6-6446
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1-6 val. popiet.
Treč. ir šeštad. pagal susitarimą
(Ofiso tel. 586-3166; namų 636-4850)

DR. PETRAS ŽLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4234 S. Narragansett Avenue
Val.: pirm., antr., ketv. 2-5 ir 6-8 penktad. 2-5 šeštad. pagal susitarimą

Perskaite "Draugą", duokite jį kitiems.

Chicagos dailininkai Toronte

Viktoro Petravičiaus ir Irenos Šimkienės išvyka Kanadon

TELESFORAS VALIUS

Jeigu prieš kurį laiką Toronte lietuviai buvo praradę viltį gerėti Viktoro Petravičiaus kūryba, tai lapkričio 25-26 d. Toronte Lietuvių namų moterų būrelio rūpesčiu ši klaida buvo atitaisyta: Petravičius, o taip pat ir jo darbai buvo mūsų tarpe.

Tuo geriau, ir net su kaupu. Dailininkė Irena Šimkienė buvo Petravičiaus kūrybos šioje parodoje palydovė ir dailininkė. Kaip šakota yra Petravičiaus meninė išraiška, naudojant įvairias tech-

nikas, lygiai pajaučiamas giminingumas ir dailininkės Šimkienės kūryboje: paspalvintas medžio raizginys, tapyba, pasinaudojant plastikiniais dažais, ir grafikos atspaudai popieriuje.

Nežinant, kuri technika charakteristika yra artimiausia dailininkės širdžiai, atrodo, kad plačiausiai ir daugiausia atviri horizontai dailininkei Šimkieniui yra tapyboje: spalvotame, kiek mistiškame paprastume, jautrumu atskiestame spalvos patepime ir

Viktoras Petravičius

Aras

melancholiškame realybės pajautime.

Sveikiname dailininkės intencijas ir linkime dar ne vienoje parodoje būti šalia vieno iš jūsų mokytojų.

Atidarant šią parodą, lygiai kaip ir ankstybą, galima buvo didžiutis, kad Lietuvių namų

moterų būrelio yra pasirenkami gero lygio kūrybos pavyzdžiai, kad siekiama lietuviškosios kultūros paskleidimo mūsų supilkėjusio gyvenimo dienose.

Viktoro Petravičiaus asmeniui ir kūrybai apibūdinti poetas Kazys Bradūnas pasitenkina tokia trijų eilučių miniatiūra:

Sausulyje įskiepyta širdis,
Dangaus mėlynė, nutėksta į tamsą,
Ir metalėjantis gimtosios žemės luitas

Pažįstant dailininką ir nujačiant jo gyvenimo siekius, primame poeto žodžius išskėstomis rankomis. Petravičius yra gimto-

Irena Šimkienė

Benamiai

Viktoro Petravičiaus ir Irenos Šimkienės parodos atidaryme, Lietuvių namuose, Toronte, Kanadoj, spalio mėn. 25 d. Iš kairės į dešinę: I. Šimkienė, V. Petravičius, solistė P. Radzevičiūtė, A. Petravičienė, rašytojas Jurgis Jankus, Toronto Lietuvių namų pirmininkas Strazdas ir dail. Teleforas Valius.

Eilėraštis ir užsklanda

KAZYS BRADŪNAS

GIMINIS GIMIMAS

Geležinė Perkūno kalba
Dundėdama dingo danguj.
Sėdi galingas pirmuonis
Prie banguojančių vandenu.
Ir aš ateimu —
Peržengiu degantį sienkštį
Tau nusilenkti,
Kur po kojom gruzda tarmė,
O po ja ne asla — gelmė.
Ten rasa jau pavirsta į smiega,
Jau sekundės amžiais prabėga,
Jau raganos jotvingių kraują
Pila į rago taurę...
O aš tik žodžius apeigos
Renku be pabaigos...

GIURLIONIŠKAS IR BILIŪNIŠKAS "KLIUDMAU"

O, Viešpatie, koksai padangių aukštis!...
Kokia pašautojo sparnų agonija!...
Dabar žinau, jog šitas juodas paukštis
Lakios ir mano karsto gelmėje...

sios žemės neatskiriama dalis, kuris, pasinaudodamas prigimtu lyrinio mūsų gyvenamojo laiko nuotaikų pajautimu, išliko savo darbuose atlaides visam jį supančiam pasauliui. Jam lygiai brangus kaimo kapelos muzikinis primityvumas arba supoetinta kaimo butis, su archaiskais galvijais "Marti iš jaujos" iliustracijose, ar laisvi, logikos dėsnų nežinantys liūtai prie bažnyčios vartų, šiuo atvežimi — Zapyškyje, Lietuvoje. Laisvai greitas kalto ar specialios plunksnos irėžis medžio arba linoleumo nykioje plokštumoje Petravičiaus asmenyje pavirsta spalvingu, vidujine šiluma spinduliuojančiu, gyvenimo varštų nepažįstančiu, jaukiu

ir neįprastai laisvu šypsniu. Tik Tvėrėjo suteiktasis šypsnyš galėjo būti tikras ir savas šių dienų banalybėje. Ir tik toji aplinkybė išlaikė Viktorą Petravičių lygiai tame kūrybiniame pasaulyje, kuris jam taip lengvai laimėjo pripažinimą Kaune ir Paryžiuje, nežiūrint kiek nukeliantų mylių ar kiek laiko skiria dabar jį nuo šaltinių, kuriais Petravičius jau-

nystėje gaivinosi. Tai buvo linoleumo ir medžio raiziniai, kuriuose artimos liaudies pasaku, dainų ir liaudies grafikos sugestijojamos primityvios formos Petravičiaus kūryboje lyg naujai išvydo pasaulį. Pasauli, kuris dailininkui artimas, savas ir pažįstamas.

Petravičius priklauso grupei lietuvių grafikų, kurie buvo impulsas, kad 18-tojo šimtmečio lietuvių liaudies tradicijų nuotaikoms buvo pajungtos šio amžiaus moderniosios lietuvių grafikos kūrybai. Tos pačios nuotaikos ne vienu atveju jaučiamos ir šiandieninėje grafikoje tėvynėje, nežiūrint 40 metų perspektyvos.

Neginčijama, kad ano judėjimo priekyje buvo Viktoras Petravičius. Vakaruose ir tėvynėje šiandien palankiai vertinamos jo pastangos kūryboje, kurioje jaučiama didelė dozė liaudiškumo nuotaikų. Viso to akivaizdoje 1951 metais Petravičiui už jo linoleumo raizinį, "Mano gimtasis kraštas" buvo paskirta Chicagos Dailės instituto Aluma draugijos premija.

KŪRYBOS PROBLEMA DABARTINĖJE LIETUVOJE

(Atkelta iš 2 pusl.)

vietinėle išėitį — tą santvarką, kurioje jie gyvena. Prie jų mes gal būt ir neapsistosis.

Antras kelias būtų — dalinis prisitaikymas: "Ir Dievui ir ciesaui". "Padarysiu, ką reikia, bet parašysiu, ką noriu". Šiuo keliu ejo dauguma iki tos 7-to dešimtmečio kartos rašytojų, ir nemaža padarė. Kad ir Marcinkevičius, kad ir Mieželaitis "Mano lakštingala" buvo gražaus tembro lyriko rinkinys, kol gabaus poeto nepagavo gigantomaniška laureato manija. Bet jis turi Dievo duotą talentą ir yra padėjęs daugelį rašytojų, net ir tuo, kad išliko į "aukštumas", kad jisai yra gerbtinas svečias Maskvoje, kad daug kur reprezentuoja tarybinę literatūrą ir yra Lenino premijos laureatas, negi tas Lietuvai ir lietuvių literatūrai turėjo savotiškos naudos. Tai iš dalies sudarė galimybes jauniesiems poetams, tarsi pro praplėstus rėmus kiek laisviau išreikšti savo pasaulėjautą, savo ieškojimus, eksperimentus ir naujus, šviežius balsus.

Marcinkevičiaus atvejis — labiau komplikotas. Tai gražaus talento poetas, rašytojas, kuris aštriai jau-

čia prisilimą rašymo pareigą ir pašaukima, kaip tam tikrą misiją. Net ir lietuviškos misiją. Kada jisai prisiliečia prie lietuviškos žemės savo poezijoje, kada jisai kreipiasi į Lietuvą, jo eilės pilnos harmonijos, pilnos patriotinio jausmo, jos jaudina visus, jos yra švarios ir gražios. Kiti žanrai kartais jį ir išduoda. Kaip iš dalies buvo su dramomis, kaip ypač ryškiai atsitiko su proza.

Ne visa jo poezija vienodos vertės, bet nuoširdesnė, tikresnė eilėraščiai lengvai suranda kelią į žmonių širdis. Pavyzdžiui, su kokia meile, ilgesiu ir skausmu rašo Marcinkevičius apie tėviškę:

O tėviške, laukų drugeli margas!
Jau tavo pieva — mano atmintis,
Kur tu skraidei skambi, lengva,
spalvinga,
kaip atlaidų skarelė parugėm.

O tėviške, nuvirtęs vartų stulpe,
nulūžęs šaukšte, peili be kriaušės,
takeli, dingstantis vaikystės soduos,
kur šviečia motinos graži galva.

nutrukęs panti, šilts karvės snuki,
komunija, prilipus gomury.

O tėviške, aprūkęs lempos stikle,
praplyšus kojine, rugių šilkie,
kuodeli pakulų, sulos puodyne,
dūmelį, vinguriuojantis dangun.

O tėviške, kukuojantis beržyne!
Po tavo giliašakne širdimi
lyg po užkeiktu akmeniui palindo
vaikystė mano — tas baiktus žaltys.

O tėviške, drugeli mano margas!
Po tavo sutrūnijusiu slenkščiu
lyg šiol dar guli stebuklingi žodžiai,
kurių, tur būt, jau niekam nebereiks.

Taip poetas gali rašyti, mylėdamas savo kraštą, o jo vaikystė veda į prieškarinę Lietuvą, priartina ją prieš šiandienines. Bet, iš kitos pusės, taip rašyti yra leista poetui, pasiekusiam tokią padėtį, kokią turi Marcinkevičius.

Vadinasi, poetas turi nueiti tam tikrą kelią, įsitvirtinti tam tikroje pozicijoje, gauti tam tikrą pritarimą, kad galėtų pasakyti daugiau, negu leidžiama paprastam eiliniam. Vertas tas kelias, tie kompromisai, tas sakymas netiesos, ar vertas to, kad būtų galima pasakyti didesnę dalį tiesos? Faktas, kad šitoks eilėraštis, ar kitas eilėraštis išliko. Bet greta to išliko ir Marcinkevičiaus eilėraščiai, skirti Leninui. Išliko ir dramos,

kuros iš esmės turi keleriopą prasmę, jos įdomios ne vien literatūrinio lukštu, ne tik keliamam problemom, bet ir tom dvejoniem, ta sąžinės byla, kuri ten išreikšta.

Beje, simptomingas yra Marcinkevičiaus eilėraštis "Mediniai tiltai", kur jisai lyg ir apibrėžia savo misiją:

Užsiverčia amžiaus vartai,
Ką spėjom, viską padarėm,
Nesvarstėm: verta ar neverta,
"Reikia" tarėm...

Ir syki, ledonešį lydint,
Krantu horizontui nugarimzdus,
Istorija mums atsilygins,
Jinai su savim pasiims mus.

Tur būt, iš tikrųjų istorija atsilygins tiems, kurie padarė viską, ką galėjo...

Bet grįžkim prie kankinančios pagrindinės problemos. Yra dar trečias, prisitaikymo kelias, būdingas daugiau jaunajai kartai, kurią plačiau minėjau. Tai pastanga — maksimaliai siekti įmanomo tikrumo. Jeigu tai, ką parašė, praėina — gerai, nepraėina — nereikia. Bet ir šis kelias neįmanomas be kompromisų, tegul ir mažesnių. Rinkinys išėina be dvidešimties; kartais ir be penkiasdešimties eilėraščių; neišpausdinta apysaka, bet išleisti apsakymai. Tai lėtas ir neproduktyvus kelias, visą laiką paliekantis žmogui situacijos netikrumo jausmą, kaltės

kompleksą, šėšėlį, pavojų atsidurti juoduose sąrašuose.

Šis menininko dvigubas žaidimas galingos totalitarinės sistemos viduriuose turi, kaip lazda, du galus. Sakoma, kad plunksna yra jautrus instrumentas, ir, jei tu imsi groti falšyvas gaidas, jau nebesusigrąžinsi jos aštrumo, jos švaraus ir gryno garso.

Iš šalies žiūrint ir kalbant apie Meną ir Literatūrą iš didžiosios raidės, visi šitie prisitaikymai, kompromisai atrodytų gana nesimpatiška. Bet tuo menininkas didesnio talento, tuo jisai mato plačiau ir supranta giliau ir tuo šitas kelias jam suteikia didesnę kančią. Tai nėra lengva. Iš vienos pusės, jis ryžtasi tai kančiai, kad išreikštų save, nors dalinai. Iš kitos pusės — šita sunki pastanga, kaip matėme, turi ir tautinę misiją. Iš vienos pusės veikia spaudos jėga, iš kitos pusės natūrali lietuvių pasipriešinimo jėga, kuri nori išlikti bet kokia kaina. Bet kokia. Tai gan baisus žodis, bet taip yra.

Vargu ar pavieniui kuriantis žmogus būtų galėjęs padaryti tai, ką jis padarė, net ir su dideliais kompromisais, jeigu ištisas skruzdėlynas nematomų sąžiningų žmonių nebūtų nešę savo paramą, pritarimą, kaip šapą po šapo ir tą bendrą kultūros skruzdėlyną. Tai nematoma daugybė žmonių, dirbančių kultūrinį darbą. Jie ne didvyriai, jie įtais ir

nenorėjo būti, jie pilni baimės; bet kas išdrįs mesti akmenį į žmogų, gyvenantį teroro šalyje, patologiškos baimės atmosferoje? Ir per didžiulę pastangą pasirodė kūriniui, kuriais galima buvo džiaugtis. Ir tais kūriniams mokoje ir moka džiaugtis lietuviui, kaip gal nebemoka džiaugtis Vakaruose, nes dvasinių, tautinių, moralinių vertybių branginimas yra ypatingai didelis mūsų žemėje, nes tik jos palaiko viltį ir suteikia prasmę.

Jeigu kūryba nebūtų tiek susisiekiusi su širdies ir sąžinės balsu, jeigu kūryba nebūtų dvasinis veiksmas, išreikštas metafora, kaip yra apibūdinęs Juozas Grušas, jeigu galima būtų šitą dvasinį veiksmą labiau kontroliuoti, jo padėmą nedeformuojant, ir nukreipti jį norima linkme, problema būtų žymiai lengviau išsprendžiama. Mes galėtume sakyti: "Nešk, broliai, savo kryžių, jūsų nuodėmės jums bus atleistos, o jūsų pastangos bus įvertintos, kad ir po mirties". Kaip sako Marcinkevičius: "Gal istorija pasiims su savim". Bet kūrybos paslaptis yra neišaiškina. Vienas gali kurti spaudžiamas, gali susirasuoti savo nepavojingą temą, kuri jį gal laimingai išves per suvaržyto gyvenimo brūžynus. Kitas užklius už pirmo pasitaikiusio aštresnio akmens.

Man vis atrodo, kad lietuvių literatūra, — iš tikrųjų daug pasiekusią pastaraisiais dešimtmeciais,

žymiai daugiau, net negu kitų mąžų ar pavertę tautų, gyvenančių Tarybų Sąjungos ribose, — literatūra gelbėjo tai, kad lietuviai yra iš prigimties lyrikai. Gelbėjo ir tebe gelbsti. Net ir proza yra daugiausia lyrinė, o lyrika yra daugiau ar mažiau širdies balsas, išreikštas metaforų kalba ir ją suprasti kiekvienam valia, kaip jisai pajėgia.

V Kūryba išveda menininką iš gyvenimo beprasmybės, kūryba suteikia jam didelį kompensacijos jausmą, kūryba turi tautinę misiją, bet kūryba išduoda ir visus sąžinės vingius. Kūryba yra ir klatinga ir kerštinga. Galima daryti skaudžią ir nepilnai tikrą prielaidą: kaip tie patys poetai, rašytojai būtų rašę laisvėje? Ką būtų galėję sukurti Marcinkevičius, Mieželaitis? Kaip staigiai, gal būt, būtų prasiskleidusi Juozo Glinosko asmenybė! Kokius platesnius horizontus būtų įgavusi didesnis ir gabios lyrikės Vaičiūnaitės poezija? Bet tai yra tik prielaidos. Ir dar vienas dalykas. Totalinė sistema yra taip aklinai užtvėrusi duris tiesiai, informacijai, kad dalis rašytojų, tegu ir grumiasi su savo kūrybos problemomis, balansuodami ant galimybių ribos, jų ausų nepasiekia tiesos balsas, kenčiančiųjų skundas. Kartais prasiveria durys į istoriją, greičiau į 18-tą, 19-

(Nukelta 1 4 psl.)

KŪRYBOS PROBLEMA DABARTINĖJE LIETUVOJE

(Atkelta iš 3 pusl.)

ta amžių. Gimsta viena drama, gimsta antra drama, gimsta poemos apie Strazdą, apie Barborą Radvilaitę. Tos durys po to staigiai užsidaro, nes pasirodo, kad istorija gali sukelti visai neleistinų, visai nepageidautinų asociacijų, ir galima prabilti į savo tautą ir pasakyti daugiau, negu reikia.

Ar daug rašytojai žino, kiek politinių kalinių sėdi lageriuose, kalėjimuose, kiek tūkstančių yra persekiojamų už tikėjimą, kiek sėdi saugumo požemiuose? Dauguma ir žinoti nenori, kaip krauju kvepia oras. Bet gal geriau ir nežinoti, nes žinojimas slegia sąžinę, keičia ir užaština pasaulio briaunas. Ir už tai vargu ar galima smerkti. Nes ką iš tikrųjų žino demokratinė, laisvojo pasaulio visuomenė apie pavergtųjų tautų likimą, apie kankinamus kalėjimuose ar psichiatrišose? Net ir visam pasauliui pasakytą tiesos žodį, tokį, kokį pasakė Solženicinas, išgirde, ar sugeba atsiliepti į jį? Kaip mes galime kaltinti tuos, kurie yra priešpauode ir baime, kada net ir laisvi žmonės nebūtinai moralinio impulso reaguoti į kitų, čia pat, netoli esančiųjų kančią?

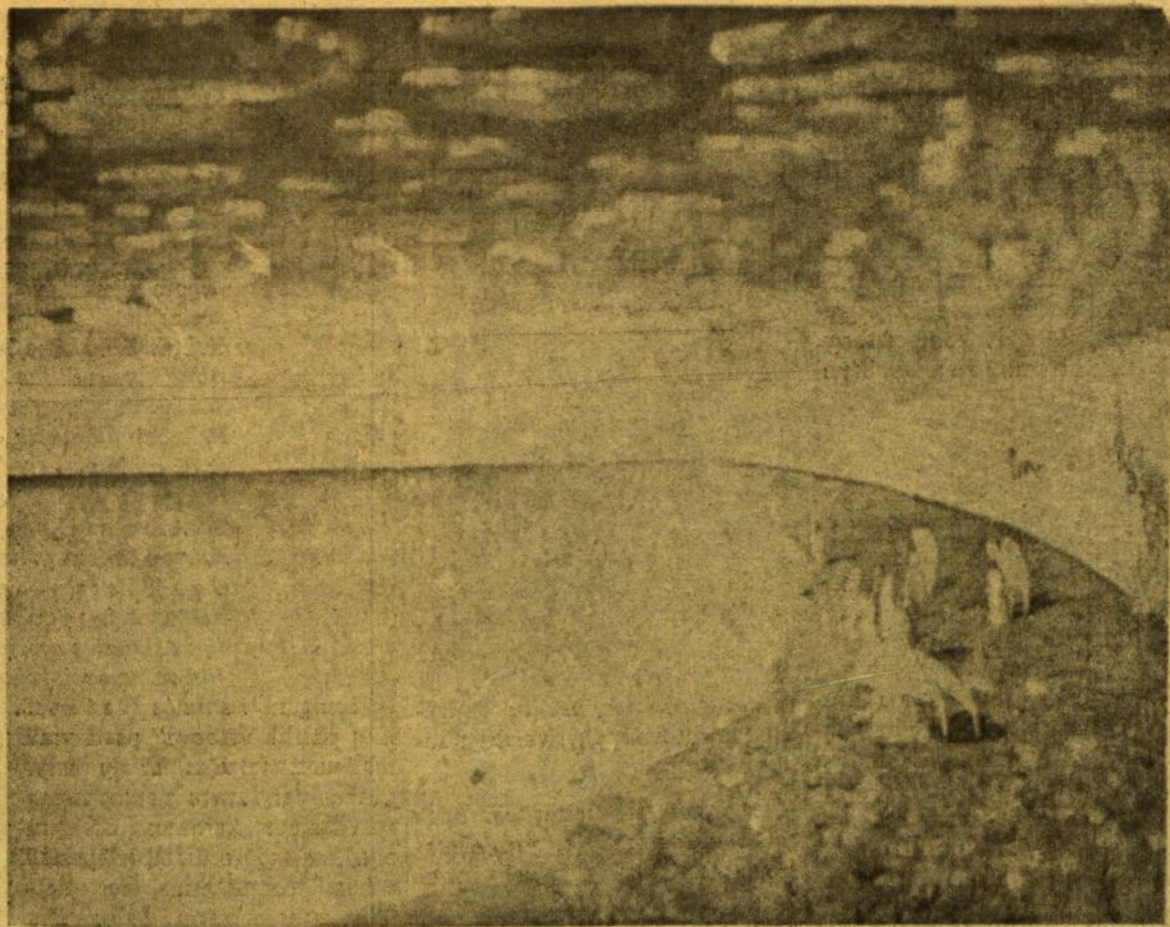
Menininkas yra triguboje priklausomybėje, gyvenamasis Lietuvoje. Jis priklauso nuo aukščiausio sluoksnio, nuo Maskvos, kuri diktuoja sąlygas visam kultūriniam gyvenimui, priklauso nuo savo valdžios gerų norų, arba rimbo; priklauso ir nuo savęs, nes jis yra jau užaugęs toj santvarkoj, jis yra išmokęs prisitaikyti ir kartais jau praradęs atsparumą ir tikrumo ribą. Ir net tokia kūryba, kokia yra šiandien, net tokia lyrika, kokia užfiksuota šiandien, vis dėlto yra savotiškas pasipriešinimas tautos sumaištinimui, rusifikacijai, ir todėl ji verta pagarbos. Tik nuostoliai yra dideli. Kiekvienos amšenybės deformacija, kiekvienos svetima ranka užčiuptos lūpos, ištaisyti kūriniai, kurie praranda savo tikrąjį aromatą, kada jie išvysta dienos šviesą.

Kas šiandien susumuos, kiek neteko lietuvių literatūra — talentų, spalvų, širdies ir kraujo tvinksnų! Buvo padaryta dalykų, kurių, sakykime, neverta buvo daryti, gal nereikėjo daryti. Gal būtų geriau, jeigu Mykolaitis nebūtų išleides rinkinio "Sveikinu žemę"; gal būtų geriau, jeigu Sruoga nebūtų kalbėjęs tarybinų rašytojų suvažiavime; kad Miškinis daugiau nebūtų rašęs. Gal daug kas būtų geriau. Bet kas būtų po to jiems patems? Ar mums valia tai spresti? Geriau pagerbti ir įvertinti tas pastangas žmonių, kurie iš paskutiniųjų stengiasi išreikšti savo kūrybos žodį, plačiau atidaryti širdis ir ausis ir išmokyti skaityti, suprasti ir įvertinti tą kančią ir dejonę, iš kurių gimsta šita literatūra.

Šita problema, kaip įmanoma ir kiek įmanoma kurti šito socialistinio realizmo rėmuose, galima sakyti, yra neįsprendžiama. Tai yra asmeninio apsisprendimo reikalas. O antas dalykas: priklausau, kokioj tu atsidūrei situacijoj, kokią valandą tu išėjai į areną, ką tu pasakei tuo metu savo kūryboje, o gal ir ne kūryboje. Reikia laikytis žaidimo taisyklių ir neužmiršti ne tik tada, kada tu rašai, bet ir tada, kada tu bendrauji su žmonėmis.

Taipgi, pagerbdami tas pastangas ir savąjį literatūrą, vis dėlto turime išskirti sau dar vieną klausimą: bet kas gi tada patildys tą pagrindinę savo laiko šėšą, apie kurią kalba Solženicinas? Ar laviruodamas tarp kūjo ir priek. lo gali atsirasti toks rašytojas, toks menininkas, kaip rusų tautai atsirado Solženicinas? Kas pasakys tiesą apie šitą laiką, kurį dabar kenčia ir pergyvena Lietuva? Klausimas lieka atviras.

(Paskaita skaityta XXII-je Europos lietuvių studijų savaitėje, 1975. VII.13, Verbanijoje, Italijoje. Iš "I Laisvė" 1975 m. Nr. 63-64).

Mikalojus Konstantinas Ciurlionis (1875-1911)

Rojus

Mūsų menininkai ir tarptautiniai vandenys

Andriaus Kuprevičiaus Los Angeles koncerto proga

BRONYS RAILA

Negalima ginčyti: nelengvas yra lietuvių menininko likimas egzilijoje, net jeigu jis gyvena ir Amerikoje, kur tasai "tremties" būvis jau nuo ankščiau jam yra materialiai, moraliai ir faktiškai sudiles — tiesiai sakykim, didžiuliai jau visiškai išnykęs. Bet paskubėkim egzilinio likimo ir būvio sąvokas kiek sutikslinti. Savime aišku, tautinė prasimė egzilinis likimas yra tragiškas, tik ne kiekvieno menininko būvis dėl to būtinai virto skurdus. Ne vienam jis susidarė užtenkamai geras ir pagrįstai pelnytas. Be abejo, tikras vargas ištiko pirmiausia gimtojo žodžio rašytoją ar jo nuo scenos sakytoją, nes jiems bėpaliko jau labai negausi užkietėjusių gerbėjų auditorija. Bet, pavyzdžiui, spalvos ir garso meistrai galėtų būti ir užsieniuose atviros ir plačios erdvės, jei tik savo išskirtinių talentų jis pajėgėtų ty erdvių žmonių sudominti bei dėmesio vertą poziciją užsi-pelniti.

Likimo sunkumus ir kitokių skausmus mes jungiam su visuotiniaisi troškimais ir ambicijom išsivijęs menininkui, kaip sakoma, "išplaukti į tarptautinius vandenis". Nėr ko sakyti — tai vertinga svajonė, geras ambicija kiekvienam meno meistriui asmeniškai, o gal ir tautine prasme. Bet būtų užtenkamai daug, jei ir nepasiekdume "visos žmonių" sudomino, — tegu tik lietuvių (ar lietuvių kilmės) menininkui pavyktų plačiau paplaun-kyti nors Vakarų hemisferoj (Amerikoj, Kanadoj, Brazilijoj, Argentinoj).

Deja, šioje plotmėje dar ne daug pasiekta stambesnių ir pastoviai išliekančių laimėjimų. Užvis mažiausia grožinės literatūros srityje, kur vis veltui tebe-laukiam tarptautinį skaitytojų sudominančio aukštos kokybės kūrinio ar bent šiaip jau "bestsel-lerio". Labai tėtėra lėtas ir ne-lengvas visuotinis jų talento pri-pažinimas ir mūsų dailininkams, net Ciurlioniui, net vėliausiai Galdikiui. Sporadiškų žybtelėjimų matyta filmuose, bet ne visuomėt būta pagrindo tuščiai di-džiutis nieko ypatingesnio ne-reiškiandžia aktoriaus lietuviška kilmė. Daugiau sėkmės turėta muzikoje, pavyzdžiui, keliom io-listų prošvaistėm New Yorko Metropolitan operoje ir kitur, — bet dar ne mūsų kompozitoriam.

Pastaraisiais dešimtmečiais pasukėjo sąlygos individualiai "prasimušti" interpretatyvinės muzikos menininkam — ne populiariosios estradinės, bet vad-

vykusį karūnavimą, nes galiu klysti, kai man, išskyrus Aldoną Dvarionaitę, neteko girdėti nei gyvų, nei iš plokštelių kitų lietuvių pianistų, kaip sakoma, iš anapus geležinės uždangos. Bet intuicija gūdo, kad taip tituluodamas Kuprevičių, gan-greit per daug neapsiriksiu...

Atsižvelgiant, kad laukta daugiausia lietuvių publikos, koncerto programa buvo sudaryta "opurtinistiškai" — trys "lietuviški vandenys": kompozitoriai (M. K. Ciurlionis, J. Gaidelis, B. Budriūnas) ir trys iš "tarptautinių vandenų" (Chopin, Ravel, Ginastera). Sugretinimas mūsų broliam garbingas, bet nelabai palankus. Tarptautiniai vandens per daug ryškiai aptvindė tautiškuosius. Bet ką padarysim — taip, deja, man girdėjos.

Nebūdamas pianistas ir muzikologas, žinausi neturįs autorite-to vertinti dalykiškai pianisto meną ir techninio išprusimo kokybę. Bet, tegu ir nedrasiai, norėjau čia laikraštiniško profesijos plotmėje pateikti trumpą vidutinio, tik gal truputį kvalifi-kuotuo muzikos veikulų klausytojo ir vartotojo pergyvenimą.

Man nebūtinai tiesos ir iš-minties balzamo virsta tai, jei apie mus teigiama pasako kita-tautis iš platesnių vandenų. Aš pats tiek nelaukiau ir nebūčiau mokėjęs surasti tokių superliaty-višku išsireikšimų. Bet labai ma-lonu išgirsti apie pianisto ger-skonį, eleganciją, laisvumą, gra-ciją, tikslumą. Tiesa, jokios abe-jonės! Bet aš dar jutau ir itin didelį menininko rezervuotumą, vėsumą, beveik per taupią emoci-jos discipliną, tarsi per mate-matišką patikslumą, kuris, kaip ži-noma, gresia pavojumi per daug užsaldyti poeziją.

Greičiausiai tai bus padarinsy-tų dviejų dešimtmečių, kai pianistas pagrindinį savo dėmesį tu-rėjo skirti muzikos pedagogikai, kur jis pasiekė vertingas pozici-jas Clevelando valstijos univer-sitete, kaip piano studijų vado-vas.

Tad rizikuokim valandėlei pamiršti ir pasmerkti mūsų tūliu minorinius dūmėjimus apie lietuvių menininkų erškėčių kelius užsieniuose. Negalima sakyti, kad visiškai nebūtų galimybių prasimušti į tarptautinius, bent amerikinius vandenis ir rasti juose pripažinimą. Galima! — ir čia nieko misteriško nereikia. Tik noro, ištvermės, ilgo darbo, ta-lento išugdymo ir būti labai geri-em, tikrai geri-em ir stipri-em. Beje, dar pridėkim, kad nuste-bino šį kartą ir Los Angeles huo-seino lietuviai, kurių vyresnių ir

reikiamo aukščio. Stai kitas bendros nelaimės pa-vyzdys. Vieną dieną prieš Kup-revičiaus koncertą Los Angeles Music Centre praėjo didelio mas-to amerikoniška premjera — lenkų išeivio R. Maciejewskio grandiozinė mišių oratorija su žinomo R. Wagnerio choro so-listais, choristais ir orkestru (per 200 asmenų). Vertindamas šito-kį majestotišką ir labai išrekla-muotą veikalą, Los Angeles Times vyriausias muzikos kriti-kas Bernheimeris (ne moderniz-mų liaupsintojas, bet labiau kla-sikinės muzikos propagatorius) itin pašaipiai apibūdino, kaip eklektiška, dabarties klausytojui per monotonišką ir per konser-vatyvu. Anot jo, meninis konser-vatyvizmas grožiui tarnauti nėra yda — bet, jei to konserva-tyvumo kokybė silpna, nėra jis ir dorybė. Ir geriausias interpra-tavimas, girdi, iš sacharino ne-padaro medaus.

Trys F. Chopino "opusai", trys M. Ravelio poemos pianui ir A. Ginasteros sonata užėmė di-džiausią koncerto laiko dalį, kur pianistas turėjo puikios progos atskleisti, ką jis mėgsta, kaip iš-gyvena ir ką jo rankų dešimt pirštų gali išdainuoti su instru-mentu.

Supažindinti su pianisto pra-eities pasiekimais, koncerto pro-gramos lape buvo pateikta keli jo biografijos bruožai ir keturių tarptautinio svorio laikraščių at-siliepimai — aišku, visi jam la-bai gražūs komplimentai. Tiek gražūs, kad būtų galima net su-abejoti. Bet po koncerto tame pat Los Angeles Times (1975.XI.4) skaitom kito kritiko recenzi-ja, kuris visa tai patvirtina ir komplimentus net dar daugiau sustiprina.

Girdi, pianistas tebesas admi-ruotinas, kaip ir prieš du dešimt-mečius... Išgiriame jo meno spal-viniais ištekliais ir muzikinio skio-nio elegancija... Pastebėtas jo laisvumas su gracija ir finesse vienoje rankoje, su tiesumu ir pa-sitikėjimu kitoje... Jo Chopinas — pavyzdingas. Viskas teka na-tūraliai, be blaškymosi, kiekvien-as akimirksnis dainuoja ir šo-ka... Na, prisakyta dar daugiau visokių estetinio ir techninio pobūdžio komplimentų. Jei kri-tika ta proga būtų pataupes sa-vo priekaištą lietuviams kom-po-zitoriam (... "undistinguished musical quality")... tai ko nors dar daugiau ir geriau joks mū-sų menininkas negalėtų benorėti.

Man nebūtinai tiesos ir iš-minties balzamo virsta tai, jei apie mus teigiama pasako kita-tautis iš platesnių vandenų. Aš pats tiek nelaukiau ir nebūčiau mokėjęs surasti tokių superliaty-višku išsireikšimų. Bet labai ma-lonu išgirsti apie pianisto ger-skonį, eleganciją, laisvumą, gra-ciją, tikslumą. Tiesa, jokios abe-jonės! Bet aš dar jutau ir itin didelį menininko rezervuotumą, vėsumą, beveik per taupią emoci-jos discipliną, tarsi per mate-matišką patikslumą, kuris, kaip ži-noma, gresia pavojumi per daug užsaldyti poeziją.

Greičiausiai tai bus padarinsy-tų dviejų dešimtmečių, kai pianistas pagrindinį savo dėmesį tu-rėjo skirti muzikos pedagogikai, kur jis pasiekė vertingas pozici-jas Clevelando valstijos univer-sitete, kaip piano studijų vado-vas.

Mikalojus K. Ciurlionis multimedia vakare

ZITA SODEKIENĖ

Šiais metais, švenčiant šim-tmetį nuo Ciurlionio gimimo, lie-tuviai, kur jie bebūtų, sukaktį paminėjo įvairiom programom, pabrėžiant Ciurlionį kaip daili-ninką ir muziką. Viena iš pasku-tiniųjų programų buvo spalio 25 d. Chicagoje. Programa savo for-ma ir pristatymu skyrėsi nuo visų kitų. Buvo Teresės ir Jono Bogutų paruoštas multimedia vakaras, skirtas Ciurlioniui daili-ninkui. Patys autoriai vakaro programoje šitaip apbūdina jų pasirinktą formą:

"Vakaras skirtas Ciurlioniui. Čia nebus paskaita, minėjimas, ar koncertas, bet multimedia va-karas, kuriame skaidrės ir muzi-ka jungiasi į asmenišką Ciurlio-nio darbų interpretaciją. Programos eigoje bus rodoma daugiau kaip 120 atskirų Ciurlio-nio darbų. Tie 120 paveikslų su-daro programos pagrindą, nes iš viso trijuose ekranuose bus rodo-ma apie 800 specialiai šiai pro-gramai pagamintų skaidrių".

Programa skirstėsi į tris dalis: 1. Gamtos paslaptys, 2. Dangiš-kių sferų harmonija ir 3. Ciurlio-nio darbai.

Pirma dalis, režisuota Jono Bogutos, susidėjo iš šių Ciurlio-nio darbų: Pavasario, Vasaros ir Žiemos ciklu, Pasakos ciklo, Jūros ir Pavasario sonatos, Fėgos, Tiesos, Bičulystės, Ramybės. Muzi-kinė palyda — indų muzika. Du-etas "Sitar e Sarod-Raga Sindhu Bhairavi".

Skaidrės buvo rodomos tuo pačiu laiku trijuose ekranuose. Viename rodomas vienas pa-veikslas, kituose išryškintos to paveikslu tam tikros detalės, ar-ba per visus ekranus kartojamas to paties paveikslu atspindys, ar vėl jungiama su kito paveikslu detalėmis ir t.t. Tuo pačiu laiku girdima muzika, kuri šiuo atve-ju ypač pritiko šiai serijai Ciurl-ionio darbų, nes labai išryški-no jo universalumą ir belaiškį egzistavimą.

Jaunų koncertan nelaukai susi-rinkto tą sekmadienio popietę ne-toli keturių šimtų. Tai tikrai pa-žymėtina individualiniam ins-trumentinės muzikos koncertui šiame mieste ir jo dar ne mili-joninėje lietuvių bendruomenėje. Be abejo, čia bus ir sumanių koncerto rengėjų pasidaravimo nuopelnas (J. Čekanauskienė, B. Geštautas, J. Petronis, R. Vidžiū-nienė, V. Zelenienė ir kt.). Ta-čiau bene labiausiai paties pla-nisto trauka. Jei ne kitaip ar tie-

Tokia Ciurlionio darbų prista-tymo forma buvo gana efektin-ga, nes sudarė progą daugiau iš-gilinti į jo kūrinius, juos skal-dant, dailinant ir vėl suvedant į vieneta. Tuo pačiu prasikišo ir kai kurie nesklaidumai. Nebu-vo pakankamai gerai išvystytas bendros muzikos ir vaizdo ritmas, taip pat juodi tarpai tarp ekranų per daug aštriai dalino darbų vėntisumą.

Antroji dalis — "Dangiškių sferų harmonija" — režisuota Teresės Bogutienės, susidėjo iš Pa-saulio sukūrimo ciklo, Zodiako ženklų, Saulės ir Žvaigždžių so-natų. Naudota muzika: Jean Gillon "Visions Cosmiques" (im-provizacijos, skirtos Apollo 8 as-tronautams).

Gal būt, daug kas pagalvos: ka-bendro turi Ciurlionio darbai su astronautais ir jiems skirta mu-zika. Pasirodo, kad turi bendro labai daug. Ča, kaip ir pirmoje dalyje, skaidrės švabščioja trijuose ekranuose, tik dabar tarp Ciurl-ionio darbų yra įterpiamos ir teleskopinės erdvės skaidrės. Ir kiek daug bendrumo staigiai iš-kyla tarp jo darbų ir šiuolaiki-nių erdvės vaizdų! Vietom net sunku buvo atskirti, kur Ciurlio-nio kūriny, o kur teleskopinė nuotrauka. Kaip fantastiškai Ciurlionis sugebėjo pajusti erdvę, gyvenamas kukloje Druskinin-kų gamtoje! Kiek daug sugebėjo matyti minties akimis! Šiai da-liai puikiai parinkta kosminė muzika taipgi padėjo Ciurlio-nio darbuose atskleisti kitas plotmes, kitas dimensijas. Ši dalis truputį geriau jungėsi į vieneta negu pirmoji, nors ir čia buvo dar daug neišnaudotų galimybių iš-kelti viską į tikrai pilną dangiš-kių sferų harmoniją.

Trečioji dalis susidėjo tik iš Ciurlionio darbų skaidrių, rodomų jau viename ekrane. Tai buvo proga vėl peržvelgti kūri-nius visiškoj tyloj, be muzikos ar

(Nukelta į 5 pusl.)

siogiai, tai iš mūsų spaudos lo-sangeličiai, matyt, žinojo ar tu-jautė šio menininko meistrystę. Gaila, kad jis pats ir kartu su juo keliavusi žavi žmona tik la-bai trumpai tegalėjo pabuvoti prie Pacifiko Kalifornijos-pietuo-se. Jie čia rado šitį gerbėjų, senų bičiulių ir Lietuvos laiku moksladragui, berods, žymiai daugiau, negu tikėjosi. Laimsim vėl kada nors, —bet jokių bū-du ne dar po 22 metų...

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
B. R. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

VALANDOS: SESTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta
ANTRAD. ir PENKTAD. — 9 v. r. iki 5 v. vak.
PIRMAD. ir KETVIRTAD. — 9 v. r. iki 8 v. v.

7 3/4 %	6 1/2 %	5 1/4 %
Mokamas už 6 m. certifikatus. Minimum \$1.000	Mokamas už 1 m. certifikatus. Minimum \$1.000	Mokamas už investavimo sąskaitas

PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMCIUS NUO 1 D. Dividendai mokami kas 3 mėnesiai.

Nuo Žvelgaičio kalno

Rašytojui Mariui Katiliškiui šešiasdešimt metų

KAZYS BRADŪNAS

Kai po trisdešimt metų užgula nepakeliama nostalgija šaurietiško dangaus, jo pakraštyje juodojančių girių, mėlyno linų žydėjimo ir į kojas atsimušančio rugių bangavimo, neinu nei pas daktarą Taurą, nei pas daktarą Adomavčių, nei prašausi į Švento Kryžiaus ligoninę Marquette Parke. Nieko nepadės, nepagydydys. Tada aš išsitraukiu iš knygų lentynos Mariaus Katiliškio "Užuovėja" ar "Miškais ateina ruduo", "Išėjusiems negrįžti" ar "Sekmadėnį už miesto" ir aš vėl vaikštau lyg po savo tėviškes laukus, lyg klausyčiau Pajevonio pušynų siuravimo, sruevančios širvintos klegėjimo ir gūžiai ūkiančio Kairiabalų baublio Kiršuose. O kai knygų puslapiuose aš randu Marių Katiliškį, besėdintį ant Žvelgaičio kalno ir paskutinį kartą apmetantį akimis savo gimtąjį kampą, atrodo, lyg pats sėdėčiau ant Paprūsėje dunksančio Suopkalnio, žvelgdamas į mėlynuojančias tolybes tai gimtojo Alvito, tai Donelaičio Tolminkiemio šonai. Analogijos suslieja, nors vienas esame Sūduvos, kitas Palatvės augintiniai. Pavartau, paskaityu Mariaus Katiliškio knygas ir, žiūrėk, nostalgija jau dingo. Aš vėl buvau bent trumpai valandėlę savo gimtojoje žemėje. Ir ji mane pagydė. Vėl galiu gyventi ir dirbti, iki kito kartos...

Marius Katiliškis

Nuotr. V. Maželis

Tikiu, kad ne tik aš vienas, bet ir daugelis svetimos žemės Mariaus Katiliškio knygomis lengvinaime kartais sunkiai pakeliamą nostalgijos svorį. Bet ar tada lygiai prisimenama, ką reiškia su savo žeme suaugusiam rašytojui atsiskirti nuo jos ir jau daugiau trisdešimt metų tik sapnuose, tiktai kūrybos puslapiuose vaikščioti savo jaunystės pėdomis. Taip, tremtis — egzilė visais amžiais buvo ne vieno rašytojo skausmo sesuo. Tik gal ne taip skaudžiai kaip mūsikiams, kaip Katiliškiui. Jau net Homerui atrodė ilgiau nepakeliamą Odisėjo klajonę be tėvynės, ir rašytojas jį gražino gimtojon Itakėn po dešimt metų. Katiliškis to laukia jau 30 metų. Sukandęs dantis ir kantriai tempdamas likimo lanką, jis šių metų rugsėjo mėn. 15 d. sulaukė 60 metų. Sulaukė ne odisejiškai blaškydamasis po svetimus vandenis, o prigludęs prie dar gyvos žemės Chicago's artumoje.

Be žemės, tegu ir svetimos, jis, atrodo, negalėjo gyventi. Todėl, kai tik pajėgė, išnuro lauk iš ūžiančio didmiesčio, pirkosi dirvo no plotelį dar gryna rasa spindinčius laukuos, pats savo rankomis rentėsi pastogę ir jon su šeima persikėlė. Čia vėl buvo kur akims pasiganyti po linguojančių medžių kuokštus, po žolynais nubertas dirvas. Patvoryje vėl vijojosi apynys, žiedlapiais apspylė jaunas sodas ir prie griovio šukavo kasas verkiantis gluosnis.

Bet didmiestis rajus ir negailingas. Visą trempdamas, jį saisi žygioja ir visas puses, artėdamas ir prie čionykštės tavo užuovėjos Lemonte. Kur tada kelsiesi, mielas Mariu? Kur mes visi? Ir kiek beliko laiko likimui pažaisi su mumis, pažaisi daug

beviltiškiau, negu Homero heg-zametru su Odisėjum.

Zinau, kad Marius Katiliškis čia tik šyptelės, nes jis su likimu niekad lengvai nežaidžia. Jis tik, vaizduojuos, priša jį prie storiausio obelies kamieno, kad savo pokštais netrukdytų naujos knygos rašymo. Ir paleidžia vėl pasiautėti, kada knyga jau baigta. Tik tada, manau, pati lem-tis jau žvelgia į atliktą darbą ir autorių su rimtį ir pagarba.

Be iš tikrųjų, Marius Katiliškis nėra žmogus, kuris būtų užsiskniaubęs vien tik ant popieriaus, kuris bėgtų iš miesto, šalindamasis nuo žmonių ir nuo savo tautiečių tirštumos. Anaiptol! Jį dažnai sutiksi bent kiek rimtesniame kultūrinio pobūdžio mūsų parengime Jaunimo centre ar kur nors kitur Chicagoje. Tik jis niekur tenai alkūnėmis nesiverš į pirmuosius suolus, kad fotografas jį su išskirtiniais nufotografuotų ir laikraštyje parodytų. Sėdės Marius Katiliškis ten giliai minioje, kur nors paskutinėse salėse eilėse, jog ir ieškodamas nelabai surasi pamatysi. Kokiame nors labiau matomam visuomeniniam veikimui nėra pasišovęs. Nei jis šukaloja už kokią nors trečią mūsų bendruomenę, nei jis steigia nežinia jau kelinto numerio Čiurlionio galerija, nors jo namo sienose kabo rinktinė mūsų dailininkų kolekcija. Rašytojas geriau laisvesnė valandą nuvagia savo vienumai ir joje rašo jau kelintą savo sodrios kūrybos knygą.

Naujame "Aidų" žurnalo spalio mėn. numeryje nuotrauka ir Antano Gustaičio žodžiu šiltai prisimenama Mariaus Katiliškio 60 metų sukaktis. Santaros—Šviesos Federacijos šio rudenio

suvažiavimas Tabor Farmoje rašytoją ir jo 60 metų sukaktį pagerbė kūrybine 2000 dolerių premija. Džiaugiamės, kad spauda ir visuomenė rašytoją prisimena, rodo jam pagarbą ir dėkingumą. Bet rašytojas taipgi skolingas nelieka. Štai šiuo metu Mykolo Morkūno spaustuvėje, Chicagoje, jau spausdinama nauja Mariaus Katiliškio knyga "Apsakymai". Algimanto Mackaus kny-

Algirdas Kurauskas

Ex libris

gų leidimo fondas ją žada išleisti dar prieš Kalėdas. Ar knyga gražintų mus vėl į Lietuvą, ar ji pieštų mūsų pačių šiandieninius išsiviskuosius portretus, vis tiek ji bus vyresniesiems gal kiek primirštas, o jaunimui gal ir visai netikėtai atskleistas liudijimas, kad viduryje Europos (ne kur nors Rusijos kolonijų užkampyje) egzistuoja gyvoji Lietuva, o svetimuose pasviečiuose gyvoji jos išsivija ir lietuvių kalba rašantis rašytojas, savo 60-tąjį gimtadienį įprasminęs nauja lietuvių literatūros knyga. Su pagarbą šiluma imsime ją ir rankas, sveikindami jubilaitą, laukdami sekančios, linkėdami sveikatos ir kūrybinės nuotaikos.

Tu Vilniuj pasilik, valdove

Nauja Br. Budriūno kantata, naudojant K. Bradūno poeziją

VLADAS JAKUBENAS

Bronius Budriūnas yra, šalia J. Gaidelio, vienas produktyviausių mūsų išsivijos kompozitorių. Jam asmeniškai palankūs bro-užas yra tai, kad jo įgimtas kūrybos stilius yra toks, kuris mūsų sąlygomis dažniausiai gali būti tuojau pat panaudotas, net su dideliu pasisekimu. Br. Budriūnas, sakytume, yra "konservatyvus modernistas". Jo muzikos harmonija yra gana toli nuo klasišinio konvencionalizmo, bet ji pasilieka skambi, melodinga, tonalė, yra visai suprantama mūsų eiliniam klausytojui, bet sudomina ir išprususį. Dauguma Br. Budriūno kūrinių yra šviesios, optimistinės nuotaikos, bet pasitaiko ir susikaupusių, religinių kūrinių.

Bronius Budriūnas savo esmėje yra vokalinis, žinomas kaip puikus chorvedys — chorinis kompozitorius. Šioje srityje jis pažįsta mūsų chorų pajėgumus, bet jo kūrinių nėra visai lengvi — jie stato tam tikrų problemų mūsų chorams, tačiau kartu tie sunkumai yra išlaikomi mūsų chorų pajėgumo ribose. Ypač ryškūs Br. Budriūno kūrybiniai pasireiškimai yra jo kantatos, kurių dvi čia buvo atliktos mūsų dainų šventėse. Ypač paliko atmintyje jo šviesi, gyvenybinės energijos pilna "Tėviškės namai" (B. Brazdžionio žodžiais).

Dabar Br. Budriūnas pasirodė su nauju veikalu, kuris savo struktūra ir dyvia gerokai skiriasi nuo dviejų paskutiniųjų jo kantatų. Naujoji "Tu Vilniuj pasilik, valdove" yra paremta Kazio Bradūno poezijos žodžiais, kurioje pats poetas, kaip pasakotojas, kalba apie tą mūsų istorinės praeities laikotarpį, kai, Gediminui valdant, jo raštinėje jau sėdėjo pranciškonai vienuoliai, mokėję visas, tada reikalingas kalbas. Vilniuje jau buvo laikomos Vakarų apeigų pamaldos, ir pats Gediminas buvo lėn-gės šios naujos religijos pusėn; — lietuvių diduomenės spaudžiamas, jis turėjo, dar apie 60 metų, atidėti Lietuvos krikštą. Poemoje m'ni mi ir atkastos Mindaugo katedros pamatai, kuriais nueinama ir iki šių dienų Vorkutos požemių, iki Vladi-

KOMP. K. KAVECKUI 70 METŲ

Dirigentas, kompozitorius, muzikos pedagogas Konradas Kaveckas lapkr. 2 d. — 70 metų sukaktuvininkas. Mažeikiškis nuo Tirkšlių. Muzikos mokėsi Kauno konservatorijoje, taip pat Naujajio vargonų mokykloje. Studijas gilino Paryžiuje. Grįžęs į Lietuvą nuo 1933 m. vadovavo Vyt. D. universiteto studentų chorui, su kuriuo koncertavo Latvijoje, Švedijoje, Paryžiuje. Nuo 1936 m. Kauno bazilikos vargonininkas. 1938 m. Pavasario fed. dainų šventės vyr. dirigentas. Vilniuje drauge su J. Bendoriumi suorganizavo muzikos mokyklą, kur buvo mokslo dalies vedėjas. Vilniaus konservatorijoje pakviestas dėstyti vargonus, chorinį dirigavimą. Nuo 1949 m. valst. filharmonijos choro vyr. dirigentas ir meno vadovas. Su tuo choru koncertavo Ukrainoj, Gudijoje, Moldavijoje. Kelių dainų švenčių vyr. dirigentas Lietuvoje.

Muzikos klausimais rašė daugely žurnalų. Sukūrė Mišias Pro patria, giesmes O Kristau, pasaulio valdove, Dievo Motina Marija ir kt. Labai populiarį jo daina "Na, tai kas." Yra parašęs dainų chorui, solo, sukūrė chorinčių ir instrumentinių kūrinių.

miro kalėjime nukankinto vyskupo ir mūsų pačių tremties.

Kompozitorius, šią temą apipavidalindamas kantatos forma, atsidūrė prieš ne taip jau lengvą uždavinį. Veikalo dalyviai (deklamatorius, basbaritonas ir mišrus choras) visi yra tarsi pasakotojų rolėje. Kompozitorius tačiau sukūrė vienos dalies veikalą, iš-tisinės struktūros, bet su daugeliu įvairių epizodų, įvairių nuotaikų bei spalvų.

Lyginant su kitomis Br. Budriūno kantatomis, ši yra rimtai sukauptos minties, labiau introvertiškos nuotaikos. Kantata prasideda nelauktai: šviesiai — elementariomis triūbu fanfaronis, kurios tuoj pereina į tylią, be taktų skirsnį išlaikytą, deklamuotoją palydinčią muziką. Visas veikalas prašyte prašosi būti palydimas orkestro. Tačiau, priešingai šių dienų finansinėms nuotakoms, orkestro sąstata negalėtų būti visai mažas. Normaliose sąlygose užtektų vadinamojo "dvigubo" simfoninio sąstato, tik nebūtinai su keturiomis valtornėmis ir trimis trombonais bei bastuba — jų galėtų būti ir mažiau. Sumaniai tvarkantis, užtektų "maksimalinio" Chicago's lietuvių operos vartoto sąstato, kaip "Aidoje" ir kit. Problemą sudarytų varpų gaudimas, kuris šiame veikle vaidina nemažą rolę; varpų gaudimas, kaip žinoma, yra vienas iš ypač sunkiai pasiekiamų efektų simfoniniame orkestre. Orkestriniai varpai gi sudaro tiek specifinį efektą, kad gali būti vartojami kaip atskiri smūgiai, o ne kaip pastovus gaudimas. Čia į pagalbą gal galėtų ateiti šių dienų elektroniški instrumentai. Bet, turint ir orkestrą ir gerą chorą, spalvingas šios Br. Budriūno kantatos pastatymas sudarys didesnę problemą dirigentui — chorvedžiui, negu iki šiol girdėtos jo kantatos.

Veikalo pradžioje pasitaiko korektūros klaidų, pvz. 7-me puslapyje apačioje, reikalaujančių kompozitoriaus patikslinimų veikalą statant; arba tikrą tekstą lengvai atspėjant, kaip 18 psl. viduryje; tačiau klaidų nėra tiek, kad jos sudarytų rimtų problemų. Veikalo eigoje yra taipgi daug vietų, kur teksto supratimas turi pirmieles reikšmės; ten reikėtų ar sumažint, ar net visai išjungt akompanimentą. I šį klausimą gal yra per mažai atsižvelgta; kantatoje yra plačių chorinio dainavimo linijų, kur pirmiausia

svarbus gražus choro skambesys, bet atskiruoje epizoduose pasakytas ar padainuotas žodis iškyla į pirmą eilę.

Kaip bebūtų, turime naują, rimtą ir įdomų veikalą; lauksime, kada ir kokiame pavidale jis bus mums pristatytas.

Tinkama pagarbą privalo būti pareikšta prelatui Juozui Karaliui ir Lietuvių katalikų religinei šalpai, finansavusiems šio veikalą parašymą ir išleidimą. Išpūdingam kantatos "Tu Vilniuj pasilik valdove" pastatymui realizuoti šelpėjus ar jų talkininkus dar lauktų naujos nemažos išlaidos: kantatos orkestracija, kas sudaro didelį ir specialų darbą: techniškesnis, bet daug laiko imas orkestro balsų išrašymas, simfoninio orkestro pasamdymas ir pagaliau pats kantatos pastatymas. Vertingas Broniaus Budriūno veikalas, pa-

Čiurlionis multimedia vakare

(Atkeltą iš 4 pusl.)

žodinės interpretacijos, ir aplamai galima ap'e Čiurlionio kūrinius tokiomis atvejais ir visai nekalbėti, nes puikiai kalba patys už save. Specialūs efektai, kuriuos naudojo Bogutai, Čiurlionio darbus dar labiau mums priartino.

Teresė ir Jonās Bogutai, pasirinkę tokią interpretacijos formą išryškino labai įdomius aspektus Čiurlionio kūryboje, bet galutinai dar neišvystė tarpusavio užmojų glaudesnio ryšio, tampresnio vientisumo, kas šioj formoj buvo galima drąsiai pabandyti, bet ir nelengva tobulai padaryti.

M.K. Čiurlionio darbų reprodukcijų skaidrės ir teleskopinių nuotraukų skaidrės buvo padarytos Jono Bogutos, naudojant knygose esančias reprodukcijas.

remtas vertingu Kazio Bradūno poetiniu žodžiu, privalo būti pristatytas mūsų muzikinei publikai savo pilname žydrume. Tikėkimės, kad taip ir bus padaryta.

LIETUVIŠKAI PUOSTI PRODUKTAI

	TAUTIŠKAI SPAUSDINTI MARSKINIAI (T-Shirts) su "Lietuva" () "Lithuania" () be () Jaunuolių: 6() 8() 10() 12() 14() 16() 18() Vyru: smulkus () vidutinis () didelis () labai didelis () 1—\$5.95 () 2—\$15.00 () 12—\$48.00 ()
	LIETUVOS VALSTYBINIS HERBAS graži kambario senos dekoracija spausdinta aliejo dažais tiesiog ant 3/4 medžio 7 1/2"x9 1/2" Kaina \$14.95 ()
	ELEGANTIŠKAI PAPUOSTOS STIKLINĖS (herbas raudonas — vytis permatoma) Patarnavimas Patarnavimas Patarnavimas keturiam (16 stk.) aštuoniem (32 stk.) dvylikai (48 stk.) \$14.50 () \$26.25 () \$39.50 ()
	ALAUŠ STIKLINĖS DEGTINĖS STIKLIUKAI (mugs) (whiskey glasses) 4—\$7.75 () 8—\$12.95 () 4—\$5.00 () 8—\$7.75 () 12—\$16.00 () 12—\$10.00 ()
	AUTOMOBILIO ZENKLIUKAI spausdinti žibantiom spalvom ant plastikos su "Lietuva" () "Lithuania" () ir be () 1—\$2.00 () 3—\$5.00 () 10—\$10.00 ()

New Jersey rezidentai pridėkite 5% taxams. Užsakymus žymėkite tiesiog ant skelbimo ir jei reikalinga paaiškinkite atskirai, lietuviškai arba angliškai. Pridėkite čekį arba "money order". Pasaulyje Alaius apmoka kompanija. Palaukti reikės nuo dviejų iki trijų savaičių.

ATCO GRAPHIC ARTS

Corner Fifth and Raritan Ave., Atco, New Jersey 08004

Pavardė _____
ir _____
Adresas _____

A. TVERAS

LAIKRODŽIAI IR BRANGENYBES
Pardavimas ir taisymas
2646 W. 69th Street Tel. RE 7-1941

5 1/4% HIGH RATES 7 1/2%

PER ANNUM
PASSBOOK
ACCOUNTS

BRIGHTON

PER ANNUM
certificates
\$5000 or more
4 year min.

FEDERAL

SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

HIGHEST RESERVES

4071 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60632
TEL: LA 3-8248
(WEST OF CALIFORNIA AVE.)

6 3/4%
PER ANNUM
\$5000 or more
minimum
30 months

6 1/2%
PER ANNUM
\$1,000 or more
1 year min.

Nauji leidiniai

• I LAISVE, 1975 m. rugpjūčio mėn. Nr. 63-64 (100-101). Žurnalą leidžia Lietuvos Fronto Bičiuliai tris kartus per metus. Šį numerį redagavo Europos LF bičiulių redakcinė kolegija. Vyr. redaktorius dr. Kąjėtonas Čėginas. Metinė prenumerata: Australijoje, JAV ir Kanadoje — 7 dol., kitur — 5 dol. Korespondenciją adresuoti: I Laisve, 342 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207. Prenumeratą siųsti: Aleksas Kulys, 7034 Harterest Drive, Rancho Palos Verdes, Calif. 90724. Atskiro šio numerio kaina 4.50 dol. Žurnalas spausdinamas didesnio knyginio formato, šis sukaktuvinis — šimtas ir šimtas pirmasis numeris yra net 144 psl. Spausdinamas lietuvių pranciškonų spaustuveje, Brooklyne, N. Y.

Naujo numerio vedamasis skirtas žurnalo sukakčiai — šimtajam jo numeriui. Ypač pabrėžtini šie straipsniai: kun. dr. V. Kazlauskio "Lietuvių viltys išlaisvinimo teologijos šviesoje", Aušros-Marijos Jurašienės "Kūrybos problema dabartinėje Lietuvoje", Julijaus Vidzgirio "Marks'istinis žmogaus samprotis ir žmoniškumo siekis", Jono Jurašo liudijimas tarptautiniame Sacharovo vardo tyrinėjime Kopenchagoje, platus, apžvalginis "Idėjų ir darbų" skyrius ir kit.

Naujo numerio tituliniam puslapyje šį kartą jau nerandame frazės "Politikos žurnalas". Mat, kurį laiką jis čia buvo dedamas. Spėjame, kad frazės nuimtas ne atsitiktinai, nes iš tikrųjų "I Laisve" visada buvo rezistentinis žurnalas ne vien politikos, bet ir kitų mūsų gyvenimo sektorių.

ALIJOSIAUS LAPAI
DR. S. ALIŪNAS

• Dr. S. Aliūnas, ALIJOSIAUS LAPAI. Humoristiniai eilėraščiai. Įvadą parašė Antanas Gustaitis. Išleido Lietuvos knygos klubas 1975 m. Aplankas dail. Marijos Ambrozaitienės. Rinkinis 38 psl., kaina 2.25 dol., gaunamas "Drauge".

Mazgais susipynusiame lietuviškos išsivijęs gyvenime humoristinės knygos reikalingos tiesiog kaip vaistai. Tai, tur būt, ir šios knygos vardas "Alijošiaus lapai" nėra atsitiktinis, o labai prasmingas. Bėleka tada ją tik skaityti ir gydytis nuo visų ligų. O jeigu būtina daugiau žinių apie šios knygos autorių ir pačią knygą, tai štai čia svarus Antano Gustaitičio žodis — minimo rinkinio įvadas:

Lai šlovė apviečia Doktorą Aliūną ir jo neuztėmto jokie daktarai, Sau pasijūtoje mūs veiklos arklūna, Kurs atgal slūbuoja, kai pirmyn varai.

Slavėjus po plunksna sidabru težeri, Saulės auksu — skylės rūmų stoguose Ir kristalo taurės, iš kurių mus šerė Hennesy konjakais ir tautos dvias.

Lai iš jų vėl kietus pirmūnais vašina ALIJOSIAUS LAPŲ karčia arbata, Ir kurie už airės Cadillac mašina Lovoj suminkštėja tartumai vata.

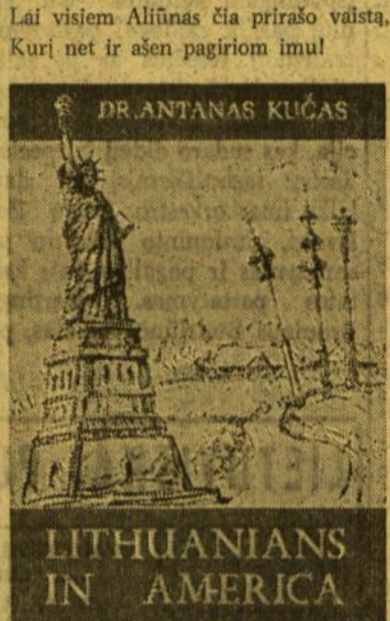
Lai visus — ar būtų užkūrys ar svainis, Jei staiga apkursta, kai kovon šauki, Ar devintą kailį dešimtu pamaines Su kuolu žygiuoja mūsų priešaky,

Ir kursai išaugo valdžioje i plotį Ir kūmus išstūmė iš tautos vadu, Kurs iš krūmų moka buldogu suloti, O atliepa balsas volungės aidu.

Lai visiems — po laša, kam naudos per maža, Ar, užsmaugęs kapšį letena grubia, I tautinį kapą, baigęs žemės laza, Save patį veža svetimam grabė.

Ir kurie liežuviais mums ausis nuskaldo, Chorū rausvą melą gieda prakliniai, Ir tylos žmogėl, nuostabiai pamaliau, Jeigu ji apžergia devyni velniai.

Kurs darbe atšala, o bare įkaista, Iš garbės tribūnų spauda skystimu, — Lai visiem Aliūnas čia prirašo vaista, Kurį net ir ašen pagiriom imul

• Dr. Antanas Kučas, LITHUANIANS IN AMERICA. Translated by Joseph Boley. Introduction by Dr. Clarence C. Walton, President of the Catholic University of America. Published by Encyclopedia Lituanica, Boston, Mass. 1975. Library of Congress Catalog Card Number: 75-18777. Jacket design by Paulius Jurkus. 6 dol.

Kai 200 metų Amerikos nepriklausomybės proga įvairios šio krašto etninės grupės stengiasi ir stengsis parodyti istorinį ir šandieninį visokeriopą savo įnašą šios šalies susiklostymui, labai gerai, kad kaip tik pačiu laiku parašyta bei išleista ir mūsų čia minimoji knyga. Zinoma, 350 jos puslapių negali detaliau ir pagrindiniu aprėpti to nepaprastai gyvo ir įdomaus, sakyti-me, Amerikos lietuviško šimtmečio. Knyga yra daugiau tik istorinio vyksmo santrauka. Tačiau ir tokia ji bus daugeliui labai paranki informacinė medžiaga vienoje vietoje.

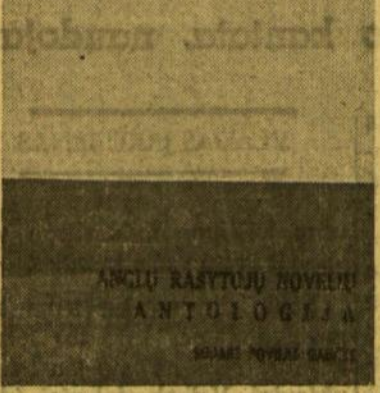
Knyga suskirstyta į keturias pagrindines dalis: I. Lithuanians venture to the New World, II; 2. The organization complex; 3. For the freedom of Lithuanian; 4. Cultural, artistic, and economic activities. Šie skyriai vėl suskirstomi į mažesnius skyrelius, pavyzdžiui: The Lithuanians press in the twentieth century; Book publishers, Education, Religious Life ir t. t.

• ANGLŲ NOVELĖ. Anglų rašytojų novelių antologija. Sudarė Povilas Gaučys. Išleista Buenos Aires 1974 m. Spaudė "Laiko" spaustuve, Mendoza 2280 Avellaneda, Buenos Aires, Argentina. Antologija 460 psl. Gaunama ir "Drauge", kaina 7 dol.

Išsivijoje grožinės literatūros vertimai lietuvių kalbon labai labai reti. Kai tuo tarpu Lietuvoje jų pasirodo palyginti gana daug. Priekštas, tur būt, ta, kad čia išsivijoje, didžiūmai išmokus anglų kalbą, joje vertimų formoje lengvai galima rasti kone visą reikšmingesnę pasaulinę literatūrą. O vis dėlto vertimų lietuvių kalbon prasme neturėtų būti taip lengvąpėdiškai išsivijoje pamiršta.

Siemet kaip tik šioje srityje įsikūniję du stambūs užmojai: Niđa Londone išleido dr. A. Rukšos išverstas Vergilijaus "Bukolikas" ir "Georgikas" vienoje knygoje, o dabar Povilas Gaučys pa-

ANGLŲ NOVELĖ

teikė stambų anglų novelių tomą. Jo pradžioje vertėjas duoda 5 puslapių novelės aplamai ir specialiai anglų novelės istorinės raidos apžvalgą. Toliau randame po trumpesnę ar ilgesnę novelę šių anglų literatūros autorių: Charles Dickens, William Morris, Richard Garnett, Thomas Hardy, William Henry Hudson, Robert Luis Stevenson, Oscar Wilde, Joseph Conrad, Mary Coeridge, William Wymark Jacobs, Rudyard Kipling, Herbert George Wells, John Galsworthy, Saky (H. H. Munro), Walter de la Mare, Gilbert Keith Chesterton, William Somerset Maugham, James Joyce, David Herbert Lawrence, Katherine Mansfield (dvi novelės) ir Liam O'Flaherty.

Kiekvienos novelės priekyje skaitytos supažindinimas su jos autoriumi ir jo kūrybos pobūdžiu. Knygos gale dar nurodyti šaltiniai.

• ATEITIS, 1975 m. spalio mėn. Nr. 8. Ateitininkų Federacijos leidžiamas katalikiškos lietuviškos orientacijos mėnesinis žurnalas. Vyriausiasis redaktorius — kun. dr. Kęstutis Trimakas 850 DesPlains Ave., Apt. 409 Forest Park, IL 60130. Redaktorė — Aldona Zailskaitė, 1836 49th Court, Cicero, IL 60650. Administruoja Juozas Polikaitis, 1235 S. Sacramento Ave., Chicago, IL 60629. Prenumerata mėnesiui JAV ir Kanadoje 7 dol., kitur — 5 dol. garbės prenumerata — 15 dol. susipažinimui — 5 dol.

Naujame žurnalo numeryje ypač daug rašytinės ir iliustracinės medžiagos, liečiančios praėjusios vasaros Ateitininkijos jubiliejinę stovyklą Daunoje. Tačiau prisimenamas ir Čiurlionis ir trečiojo Pasaulio lietuvių jaunimo kongreso reikalai, ir mūsų teikiniai, knygos ir kt.

• PASAULIO LIETUVIS 1975 m. spalio mėn. Nr. 17. Biuletinis Bendruomenės mėnčiai ir gyvenimui. Leidžia PL Bendruomenės Valdyba. Redaguoja Stasys Barzdukas, 18308 Hiller Ave., Cleveland, Ohio 44119. Administruoja Stasys Džugas, 7240 S. Mozart St., Chicago, Ill. 60629. Prenumerata metams 3 dol. Turinyje: Kanados LB pajėgi dideliems darbams (St. Džiugas); Politika ir kultūra: kartu ar skyriniam? (St. B.); Apylinkės, kvotos, pensininkai ir profesionalai (Br. Nainys). Dėl Altos niveliavimo (PL) ir kita aktuali medžiaga, kaip rekomendacijos kultūros barams, mokytojų ir jaunimo savaitė, lituanistinės stovyklos išpūdziai, veiksniai ateitininkų akimės ir kt.

• MŪSŲ ŽINIOS, 1975 m. lapkričio mėn. 9 d., Nr. 18. Lietuvių jėzuitų ir jaunimo centro Chicagoje biuletinis. Atsakingas redaktorius — Algimantas Kezys, S.J. Biuletinį redaguoja Danutė Vakarė. Biuletinio adresas: 5620 S. Claremont Ave., Chicago, IL 60636.

Vėlinių proga apie krikščionių ir mirtį rašo A. Tamošaitis, s. j. aptariama Teresės ir Jono Bogutų čiurlioniškoji programa, aprašomas kun. E. Jucevičiaus knygos pristatymas ir kvatinė, įvairūs jaunimo vakarai ir kt.

• MŪSŲ ŽINIOS, 1975 m. spalio mėn. 26 d., Nr. 17 (80).

Lietuvos inkunabulai

J. DAINAUSKAS

Neseniai pasirodė Vilniaus universiteto mokslinės bibliotekos 495 p. (5000 egz. tiražu) leidinys, pavadintas "Lietuvos inkunabulai". Autoriumi nurodytas Nojus Feigelmanas.

Tai moksliskai parengtas katalogas knygų, esančių Lietuvos bibliotekose, išspausdintų XV-me šimtmetyje. Inkunabulais (iš lot. žodžio "incunabula" — lopšys, vystyklai, perkelta prasme — spaudos pirmagimiai, pirmosios spausdintos knygos) vadinamos knygos išspausdintos, pradedant pirmąja knyga (apie 1456 m. Gutenbergio išspausdinta Biblija) ir baigiant leidiniais, išėjusiais 1500 m.

Mainco pillečio Jono Gutenberg'o (1400-1468) išspausdinta pirmoji knyga, mokslinėje literatūroje vadinama "42 eilučių biblija" (nes tiek eilučių jos puslapyje), ir šiandieną tebežavi vi-

Lietuvių jėzuitų ir Jaunimo centro Chicagoje biuletinis. Atsakingas redaktorius — Algimantas Kezys, S.J. Biuletinį redaguoja Danutė Vakarė. Administruoja Petras Kleinotas, S.J. Redakcijos ir administracijos adresas: 5620 S. Claremont Ave., Chicago, Ill. 60636.

Siame numeryje dr. Jonas Puzinas labai palankiai atsiliepia apie Lietuvos foto archyvo leidžiamą Amerikos lietuvių etnine enciklopediją (tik, paėliui išskaituojant jos tomus, įsibrovė korektūros klaida — išskrito ketvirtoji knyga, skirta Amerikos lietuvių literatūrai, kurią redaguoja A. Skrupskelienė); duodamos ištraukos iš kun. Stasio Ylos paskaitos apie Čiurlionį; daug vietos skiriama pastaruoju metu jaunimo centre buvusius koncertams, parodomis, kultūrinėms vakaronėms ir kitokiai įvairiausiai veiklai.

• VYTIS, 1975 m. spalio mėn. Nr. 8. Lietuvos Vyčių mėnesinis žurnalas. Redaguoja Loreta I. Stukas, 1467 Force Drive, Mountainside, N. J. 07092. Metinė prenumerata 5 dol. Administracijos adresas: Vytis, 2524 45th St., Chicago, Ill. 60632.

Žurnale straipsniai daugiausia duodami anglų kalba. Siame numeryje nemažai medžiagos skiriama rugpjūčio mėnesyje įvykusiam 62-tram Lietuvos Vyčių seimui.

WAGNER and SONS
TYPEWRITERS, ADDING MACHINES AND CHECKWRITERS
NAUJOS — NAUDOTOS
Nuomoje, Parduoda, Taiso
Virš 50 metų patikimas jums patarnavimas
5610 S. Pulaski Rd., Chicago
Phone — 581-4111

MARQUETTE PHOTO SUPPLY
REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MEGEJAMS
Daug sutaupykite pirkdami čia įvairių firmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtu foto nuotraukų aptarnavimas. Atidaryta pirmą ir ketvirtą, vakarais iki 9 val.
3314 West 63rd Street
Tel. PROspect 6-8998
Chicago, Illinois, 60629

sus kaip spaudos meno šedevras. Dar Gutenbergui gyvam esant, Europą: Bamberge — apie 1459-60, Strassburge — 1458, Koelnė — 1465, Augsburgė — 1468, Subiake (netoli Romos) — 1465, Romoje ir Venecijoje — 1469, Paryžiuje — 1470 ir t. t.

Visų spausdintų pirmųjų knygų formatas buvo didysis — in folio (2°) — sulenkus spaudos lanką pusiau. Ilgainiui formatas mažėjo: in quarto (4°) — ketvirtis lankų ir in octavo (8°) — aštuntadalis.

Palyginti trumpu laiku — trumpiau negu 50 metų, leistas milžiniškas to meto mastu leidinių skaičius — 38-40 tūkstančių pavadinimų 12-15 milijonių bendru tiražu. Iki mūsų laikų įvairiose pasaulio šalyse išliko apie musė milijono anų inkunabulų. Didelė inkunabulų dalis iš viso nepasiekė mūsų laikų, o kai kurių išliko tik po viena, du ar tris egzempliorius.

Nuo šiuolaikinių knygų inkunabulai skiriasi visų pirma tuo, jog neturi antraštinį lapą, leidimų duomenys nurodomi knygos pabaigoje, vadinamajame kolofone. Tekste neskiriamos pastraipos. Nauja eilutė pradėdama tik skyrė, o kad patogiau būtų skaityti, meistrai — rubrikatoriai paženklinavo pastraipų bei sky-

VAŽIUOJAM Į FLORIDĄ
Skubėkite pasinaudoti žemiausiomis kainomis ir gražiausiu laikotarpiu Kreipkitės į lietuviškus hotelius:
NORWYN APTS., 126 Ocean Dr.
Miami Beach, Fla. 33139
arba
TOWN & SURF APTS.
9024 Collins Ave.
Surside, Fla. 33154
Skambinkite B. SERGAUCIUI 672-4907

SVARBUS PRANEŠIMAS NUO INTERTRADE EXPRESS CORP.
Užsakymai sūntinmū SPECIALIŲ RUBLIŲ PAZYMEJIMAMS AUTOMOBILIAMS IR KITIEMS DAIKTAMS JOSŲ GIMINIS Į USSR bus nutraukiam po 1975 m. gruodžio 22 d.

Vieno Spec. rublio kursas yra \$2.75. Tas kursas apima viską, nėra jokių kitų mokesčių.

Automobilų kainos yra sekančios:

ZHIGULI VAZ 2101	US \$3642.00
ZHIGULI VAZ 2102 STATION WAGON	US \$3995.00
ZHIGULI VAZ 2103	US \$4147.00

INTERTRADE EXPRESS CORP.
125 East 23rd Street
Penktas aukštas
New York, N. Y. 10010
Tel. 982-1530

Mes turime 26 metų patyrimą siame biznyje ir taip pat turim tūkstančius patenkintų klientų.

rių pradžias raudonais dažais — rubrikomis. Ilgą laiką ranka buvo plešiami ir spausdintos knygos ornamentai. Prityrę menininkai iliustratoriai įvairiomis spalvomis bei auksu išpuošdavo inicialus, vñjetes, puslapių laukus. Tūkstančiai XV amžiaus knyginės graviūros pavyzdžių yra nepakartojamas senjo grafikos meno lobynas.

Lietuvą pirmosios spausdintos knygos pasiekė gana anksti — dar antroje XV a. pusėje. Inkunabulų paėirodymas Lietuvoje siejosi su švietimo pakilimu, pradėtomis steigti mokyklomis, su jaunimo studijavimu Vakarų Europos universitetuose. Apie 1400 m. pr.ė Prabhos universiteto buvo įsteigta kolegija, skirta lietu-

viam. XV a. pabaigoje studentams. (Nukelta į 7 psl.)

"Dialogas su lietuviais"
Atvykstantiems iš Lietuvos paviešėti pirmiausia galima pasiūlyti paskaityti žurnalisto kritiko Bronio Railos veikalą "Dialogas su lietuviais" (560 psl.), kur plačiai aptariami išsivijos ir tautos bendravimo ir laisvės kovos būdų klausimai. Knygą įsigyti ar užsisakyti dabar galima "DRAUGE". Kaina \$5.00. Illinojaus gyventojai prideda 5% mokesčių.

ISIGYKITE PATVARIĄ IR EKONOMIŠKĄ SUSISIEKIMUI PRIEMONĘ
Mes stengiamės duoti lietuviams geriausią patarnavimą ir geriausias pirkimo sąlygas.

VOLARE visiškai naujas mažas PLYMOUTH

Sutaupysit iki \$2,300.00 pirkdami 1975 metų Chrysler ar Plymouth.
Turime jaunuoliams mašinų: Cadillac, Buick, Pontiac, Oldsmobile ir kitų, taipgi importuotų įvairių kainų Pradedant nuo \$50.00. Mūsų dirbtuvėse prityrę mechanikai pataisys karoseriją (Body), sparus (Fenders) ir sureguliuos motorą.

BALZEKAS MOTORS, 4030 S. Archer VI7-1515
Seniausias automobilių pardavėjas Chicagoje, gerbiamas virš 50 metų.

Cosmos Parcels Express Corp.

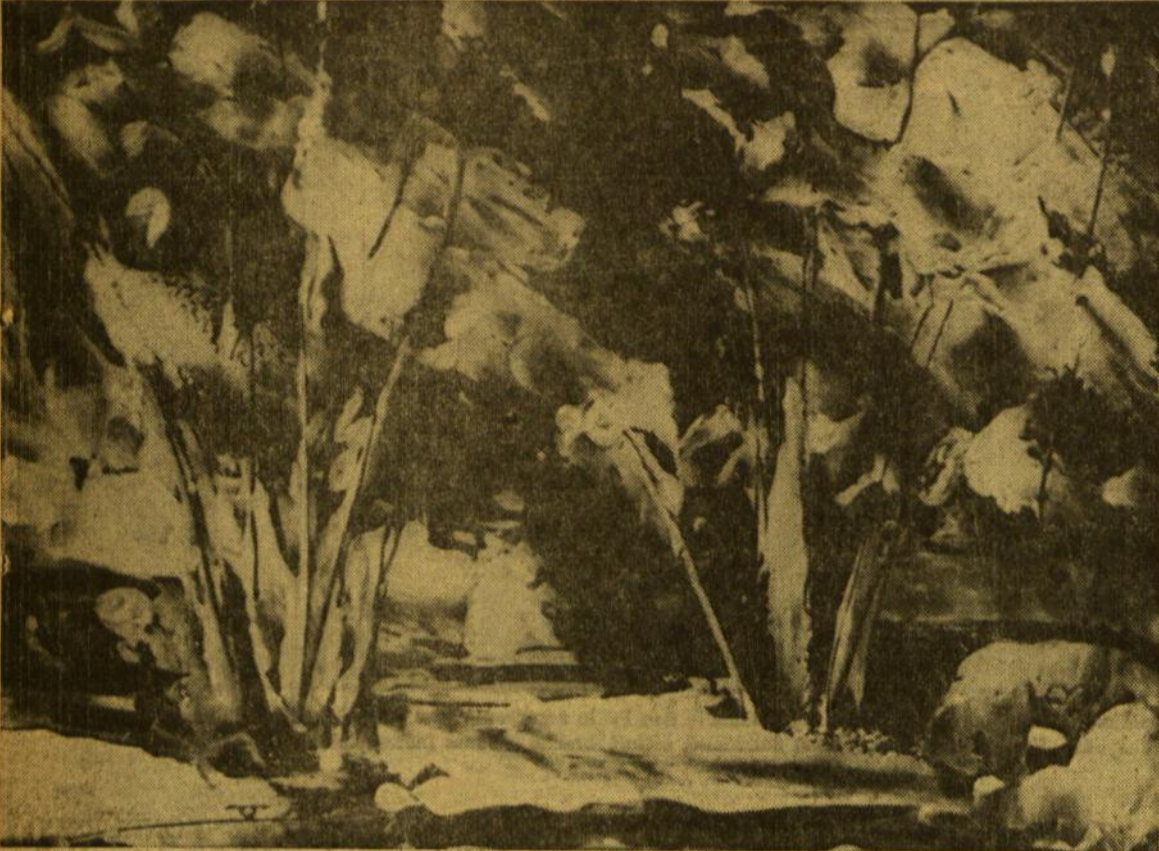
Licensed by VNESHPOSYLTORG
Geral pažįstama firma, kuri, per dangėlį metų skubiai ir tiksliai patarnauja savo skaitingą klientūrą, siunčiant
DOVANAS-SIUNTINIUS Į LIETUVĄ, LATVIJĄ, ESTONIJĄ, UKRAINIJĄ ir t. t.
GAVEJAS NIEKO NEMOKA.
TOKSTANČIAI KLIENTŲ PATENKINTI.
VISI SIUNTINIAI APDRAUSTI.
GARANTUOTAS SKUBUS IR TIKSLUS PRISTATYMAS.
Visuose mūsų skyriuose rasite didelį kiekį įvairių aukštos kokybės prekių prienamomis kainomis.

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.
affiliated with PODAROGIFTS, INC.
pirmą užsakymus dovanų pažymėjimams, automobiliams, šaldytuvams, televizijų aparatams, radijo transistoriams, magnetofonams (tape recorders) ir daug kitiems dalykams, taip pat BUTAMS savo giminiams ir dragams gyvenantiems Lietuvoje ir Sovietų Sąjungoje.
Informacijų ir nemokamų katalogų prašykite mūsų vyriausioje įstaigoje ir visuose mūsų skyriuose.

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.
488 MADISON AVENUE
(tarp 51 ir 52 gatvės) FLOOR 21st
NEW YORK, N. Y. 10022
Tel.: (212) 758-1150/1

SKYRIAI:

APPLE-VALLEY, Minn. 55124 — 7707 147 St.	Tel.: 612-432-7083
NEW YORK, N. Y. 10003, 45 Second Avenue	Tel.: AL 4-54566
NEW YORK, N. Y. 10011, 135 W. 14th Street	CH 3-2583
SO. BOSTON, Mass. 02127, 389 West Broadway	268-0068
BUFFALO, N. Y. 14206, 332 Fillmore Avenue	TL 6-2674
CHICAGO, Ill. 60622, 2222 West Chicago Avenue	BR 8-6966
CHICAGO, Ill. 60629, 2501 West 69 St.	WA 5-2737
CLEVELAND, Ohio 44134, 5879 State Road	894-1738
FORT WAYNE, Ind. 46808, 1807 Beilmeke Rd.	Tel. 432-5402
IRVINGTON, N. J. 07111, 762 Springfield Avenue	ES 2-4685
GRAND RAPIDS, Mich. 49504, 636-38 Bridge St. N. W.	GL 8-2256
HARTFORD, Conn. 06106, 518 Park St.	246-9473
LAKEWOOD, N. J. 08701, 241 Fourth St.	FO 3-8569
LOS ANGELES, Calif. 90022, 960 S. Atlantic Blvd.	AN 1-2994
NEW HAVEN, Conn. 06511, 1329 Boulevard	LO 2-1446
NEWARK, N. J. 07106, 898 Sanford Avenue	373-8783
PASSAIC, N. J., 176 Market Street	GR 2-6387
PATERSON, N. J. 07505 — 60 Broadway	Tel. 345-2028
PHILADELPHIA, Pa. 19122, 1214 N. 5th St.	Tel. PO 3-4818
PHILADELPHIA, Pa. 19141 — 4925 Old York Rd.	Tel. GL 5-9586
PITTSBURGH, Pa. 15203, 1307 E. Carson Street	HU 1-2750
SAN FRANCISCO, Calif. 94115, 1826 Divisadero St.	FI 6-1571
TRENTON, N. J. 08620 — 4 Quay Court	Tel.: 609-585-4876
WATERBURY, Conn., 905 Bank Street	PL 6-6766
WOODHAVEN, N. Y. 11421, 94-08 Jamaica Ave.	Tel. 441-4712
WORCESTER, Mass. 01610, 144 Millbury Street	SW 8-2868
IRVINGTON, N. J. 07111, 1082 Springfield Avenue	374-6446
YOUNGSTOWN, Ohio 44503, 309 W. Federal Street	RJ 3-0440

A. Petrikonis

Vėjo suoras

Kultūrinė kronika

Akademinis vysk. Motiejus Valančius minėjimas Chicagoje rytoj

Čikagiečiai jau suruošė keletą minėjimų, kurie buvo lietuviškosios visuomenės gausiai lankomi. Garbingasis sukaktuvinis prisimintas ir paminėtas daugelyje susirinkimų, sueigose, vakaronėse, liuanistinėse mokyklose, spaudoje. Tačiau M. Valančiaus akademinio minėjimo dar nebuvo.

Suruoti akademinį M. Valančiaus mirties šimtmečio minėjimą ėmėsi Chicagoje gyveną Lituaniškosios instituto nariai. Šiam reikalui buvo sudaryta komisija: pirmininkas dr. J. Puzinas, nariai: J. Dainauskas, Vyt. Germanas, Br. Kviklys, dr. T. Remeikis.

Kad minėjimas būtų prasmingesnis ir paliktų ateities kartoms gilesnius pėdsakus, nutarta jį įprasmiti, išleidžiant 350 psl. apimties knygą apie M. Valančių, pakartojant geriausią ligi šiol išleisto apie sukaktuvinį — prof. Antano Alekno veikalą "Zemaičių vyskupas Motiejus Va-

lančius laidą (išl. Kaune, 1922 m.) Vertingą vieno lanko apimties studiją leidiniui parašė žinomas istorikas Vincas Trumpa. Ji bus atspausdinta knygos pradžioje. Knygos gale bus paskelbti lietuviškame vertime trys labai įdomūs dokumentai apie M. Valančių, šios knygos leidimo mecenatas — žinomas spaustuvinkas dr. Mykolas Morkūnas, sutikęs savo lėšomis padengti visas knygos spausdinimo išlaidas. Knygos spaudos darbai jau baigiami, ir veikalas bus pristatytas akademinio minėjimo metu rytoj.

Minėjimą taip pat įprasmins du paskaitininkai — žymūs mokslininkai. Šiam reikalui iš Philadelphiajos atvyks prof. dr. Vincas Maciūnas. Jo paskaitos tema: "Zvelgiant į Valančių po šimto metų". Antrasis paskaitininkas — Vincas Trumpa iš Washingtono, kalbės tema "Valančiaus derlius".

Ta pačia proga Lituaniškosios

čius, gilines studijas Italijoje. 1850 m. jis nutapė S. Daukanto ir M. Valančiaus portretus". Šioje knygoje dailininkas ir reprezentuojamas anto "gincijamu" vysk. M. Valančiaus portretu.

ALEKSO URBOS NUOTRAUKŲ KULTŪRINĖ VAKARONĖ

Ateinantį penktadienį (lapkričio 21 d.) 7 val. vak. atidarius tradicinę metinę mūsų fotografų parodą Jaunimo centre, Chicagoje, tą pačią dieną 7 val. 30 min. vak. kultūrinė vakaronė Jaunimo centro kavinėje skirta Alekso Urbos nuotraukoms. Aleksas Urba yra vienas iš jaunės kartos meniškujų mūsų fotografų, plačiai amerikiečių pripažintas šios rūšies profesionalas, turintis savo studiją Chicago centre. Kultūrinėje vakaronėje bus progą pasigėrėti jo nuotraukomis, skaidrių būdu parodytomis ekrane.

Bendroji mūsų menininkų foto paroda, surengta Lietuvių foto archyvo, Jaunimo centre atdara iki lapkr. 30 d. Galima lankyti kasdien nuo 7 iki 9 val. vak., šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 10 val. ryto iki 9 val. vak.

LITERATORINĖ PASKAITA CHICAGOJE

Lietuvių katalikų mokslo akademijos Chicago židyns šį sekmadienį (lapkričio 16 d.) 1 val. popiet Jaunimo centre rengia viešą kultūrinę popietę. Povilas Gaudys skaitys paskaitą tema "Žmogus šių dienų literatūroje". Visi kviečiami.

LIETUVIŠKŲ EKSLIBRISŲ PARODA

M. K. Ciurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje, šiuo metu vyksta vakar atidarytoji lietuviškų ekslibrisų paroda. Įstačius Gintautas Vėžis — išskirtinai puiki ekslibrisų kolekcija. Paroloje 50 dailininkų, apie 500 darbų. Galerijoje paroda vyks iki lapkričio 30 d., atdara kasdien nuo 7 iki 9 val. vak., šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 10 val. ryto iki 9 val. vak.

POVILAS MIELIULIO KŪRYBOS KONCERTAS

Premjerinis ir debiutinis Povilo Mielulio kūrinių koncertas Jaunimo centro didžiojoje salėje, Chicagoje, įvyks rytoj (lapkričio 16 d.) 3 val. popiet. Programą atliks solistai, orkestras ir instrumentalistai. Koncertą rengia Trimitas.

RYTOJ LELIŲ TEATRAS JAUNIMO CENTRE

Laimos Rastenytės - Lapins-

LIETUVOS INKUNABULAI

(Atkeita iš 6 psl.)

tų iš Lietuvos užtikame Leipzig universitete. XV-XVI a. lietuvių studijavo Italijos universitetuose.

Užsienyje studijuojantis jaunimas galėjo susipažinti su pirmomis spausdintomis knygomis, ėmė jas pirkti ir vėžti į Lietuvą. Į knygų spausdinimo darbą lietuviams irgi įsijungė gana anksti. Anglų spaudos istorikas E. Gordon Duff savo veikalė apie pirmąsias spausdintas knygas Anglijoje teigia, kad 1480 metais spauda Londone buvo pradėta John Lettou, gal būt, kilusio iš Lithuania (Lettou yra senoji šio žodžio forma). Anglų specialioje šios rūšies literatūroje tas Jonas dažnai ir vadinamas "John of Lithuania".

XV a. Lietuvoje knygos dar nebuvo spausdinamos, bet valdovo, didikų dvariškių, patarėjų, teisininkų, medikų, architektų, menininkų ir pan. jau buvo akademinio išsilavinimo. Be išsilavinusių žmonių negalėjo apsieiti ir augantys Lietuvos miestai. Žodžiu, visur buvo reikalingi mokyti žmonės, o šiems knyga. Atsirado ir bibliotekos, kaupusios knygų lobius. Pirmasis dokumentas apie didelę biblioteką Lietuvoje datuotas 1510 metais. Tai kanclerio Albrechto Goštauto, Vilniaus vaivados ir Lietuvos nuosavų knygų rinkinio sąrašas. Garsi buvo Zygmanto Augusto biblioteka, rinkta 1545-1572 metų laikotarpiu ir saugota karališkuose rūmuose Vilniuje. Joje buvo jau apie 4000 tomų. Tai buvo viena žymiausių Europos bibliotekų XVI amžiuje, kruopščiai su-

komplektuota, davusi pradžių besikuriančiai Vilniaus kolegijos bibliotekai. Yra žinoma, kad joje buvo taipgi nemažai inkunabulų. Taip pat apsieiti inkunabulų buvo ir garsioje Sapiegų bibliotekoje, Vilniuje.

Šiuo metu Lietuvos bibliotekose saugomi 453 inkunabulai: Vilniaus universiteto mokslinėje bibliotekoje — 307, Mokslių akadem. centr. b. — 63, Valsyb. resp. bib. — 46, Kauno Politechn. ns. b. — 18, Knygų rūmų b. — 12, Kauno viešojoje b. — 3, buv. asm. E. Laucevičiaus b. — 3, asmen. K. Luknevičienės b. — 1. Jų 259 spaudinti Vokietijoje, Italijoje — 109. Iš visų 453 inkunabulų 446 yra lotynų kalba, 2 — vokiečių, 2 — bažn. slavų kalba, po vieną — graikų, italų ir čekų kalbomis. Didžiuma jų 453 inkunabulų į Lietuvą pateko XVI, ar net XV a. pabaigoje. Tai labai didelis kultūros lobis.

tiesnės lėlių teatro spektaklis įvyksta rytoj, lapkričio 16 d., Jaunimo centro 203 kambaryje, Chicagoje, 12 val. (vidudienį). Programoje trys pasakos: "Dailidė, Perkūnas ir velnias", "Liepsnabarzdis" ir "Petriukas ir vilkas". Gražus atsilavinimas visiems.

PRIMENA LIETUVI

Stambi knygų leidimo bendrovė Doubleday and Co išleido gausių veikalų autorius, paskaitininko Bern. Basset, S. J. veikalą "Guilty, o' Lord" (1975 m., 118 psl., 5.95 dol.). Autorius gausiai apsiskaitęs ir knygos pabaigoje cituoja kun. St. Ylos atsiminimus iš nacių koncentracijos stovyklos: "A Priest in Stuthof". Basseto veikalas — apie dvasinį atsinaujinimą.

RED. KUN. J. VAISNYS — SUKAKTUVININKAS

Plačiai skaitomo religinės ir tautinės kultūros žurnalo "Laiškai Lietuviams" redaktorius kun. dr. Juozas Vaisnys lapkr. 1 d. sulaukė 60 m. amžiaus. Suvalkiečių, baigęs Marijampolės Rygiškių Jono gimnaziją; įstojęs į Jėzuitus, filosofijos studijas giliną Innsbrucke, Austrijoje. Teologijos studijas išėjo Grigaliaus univ. Romoje, kunigū išventintas 1943 m. Jau Italijoje dirbęs su jauniu, 1949 m. atvykęs į JAV, ištraukė čia į skautų veiklą. Žurnalo "L. Lietuviams" steigėjas ir ilgametis redaktorius, Ped. lituanistikos inst. lektorius, buv. Liet. kat. mokslo akad. Chicago židinio pirm., pakartotinai išrinktas Lietuvių žurnalistų sągos centro valdybos pirmininku. Jám vadovaujant sąjungai, buvo išleista knyga "Žurnalistika".

institutas ruošia ir Valančiaus raštų, įvairių studijų ir straipsnių apie Valančių, istorinių dokumentų, nuotraukų ir kitos Valančių liečiančios medžiagos parodą. Minėjimo dalyviai turės gerą progą pamatyti daugelio Valančiaus raštų originalias ar fotostazines kopijas. Šiai parodai reikiamus eksponatus iš savo archyvo pateikė ir pačia parodą organizuoja "Drago" redaktorius Bronius Kviklys.

Minėjimas vyks lapkričio 16 d. sekmadienį, 3 val. po pietų, Jaunimo centro kavinėje, paroda — gretimose patalpose.

Būtų gerai, kad Valančiaus raštų parodą pamatytų ir Chicago lituanistinių mokyklų mokiniai, o taip pat ateitininkai, skautai ir kt., kurie šeštadienį ir sekmadienį turės Jaunimo centre pamokas ar suegas. Paroda bus atidaryta šeštadienį nuo 10 val. ryto ligi 2 val. po pietų ir 6-8 val. vakare, sekmadienį — nuo 10 val. ryto ligi 5 val. po pietų.

M. Valančiaus minėjimą ruošiant, Lituaniškosios institutu maloniai talkina Akademinio skautų sąjūdžio Chicago skyrius. Visuomenė kviečiama į minėjimą atvykti, išklausti paskaitas ir apžiūrėti M. Valančiaus darbų parodą.

(bk)

O VIS DELTO NEABEJOTINAS VALANČIUS

Siemet, plačiai minint vysk. Motiejus Valančiaus 100 metų mirties sukaktį, mūsų spaudoje nuolat matyti įvairiausių Valančiaus nuotraukų ir portretų. Dėl vieno jų jau kilo ir tam tikra kontroversija. Tai tapytas Valančiaus portretas, metų eigoje parodytas "Tėviškės Ziburij" ir "Drago" kultūrinio priedo puslapiuose. Portrete Valančius lyg ir truputį kitoks negu esame įpratę paveiksluose jį matyti, gerokai jaunesnis, labiau pietietiško gymio. Šitai, matyt, ir vertė žiorykštį dr. G. Valančių savo straipsnyje apie vysk. Valančių praėjusios savaitės kultūriniam "Drago" priede beveik neabejoti, jog portrete regime ne Valančių, o tik kažkokį italą. Tarp septynių prie dr. G. Valančiaus straipsnio pridėtų vyskuro portretų yra ten ir tas gincijamasis.

O iš tikrųjų anas "itališkasis" portretas yra vis dėlto vyskupo Motiejus Valančiaus, tapytas dailininko Jono Zenkevičiaus (1825-1888), kuris 1847 m. baigė Peterburgo Dailės akademiją, vėliau studijavo dailę Italijoje, gyvenęs ir miręs Vilniuje. 1970 m. Lietuvoje išleistoje knygoje "Lietuvos tapyba XVI-XIX amž." apie Zenkevičių taip rašoma: "Subtilus lyrinio plano tapytojas buvo Jonas Zenkevi-

Filmų įvairumai

STASĖ SEMĖNIENĖ

Prieškarinė arabų būklė romantiškų nuotykių filme

Spalvotas "The Wind and the Lion", smarkiai reklamuojamas, pasipylė po beveik viso miesto filmo teatrų. Mėgstantiems romantišką, nuotykius, botago kirčišiais smarkiai lekiantį veiksmą, galima rekomenduoti. Tačiau net pramoginiai laikų leidžiantis ir vis dėlto galvojantiems, tenka pripažinti tiesą, kad filmas sumegzta gana palaidais istorinės praeities siūlais.

Šitas John Millus (ar ne lietuvis?) ne tik surežisuotas, bet ir parašytas žemėje pragarą keliantis filmas yra apie pačius paskutiniuosius piratus berberus. Nors šis filmas yra iš prieškarinių laikų (I-ojo pasaulinio karo) apie Viduriniuosius Rytus, tačiau ir dabar, pasaulio žvilgsniui nukrypus į arabų kraštus, susidomėjimas jais dar labai stiprus. Berberų gyvenančių šiaurinėje Afrikoje, piratams vadovauja populiarus aktorius Sean Connery. Berberų gyvenviečių, apimančių Maroko, Alžirijos, Tunisijos ir Tripolio sritis, piratų vadas pagaua amerikietį našlę (Candice Bergen) su dviem vaikais, norėdamas atkreipti dėmesį į arabų

vargią būklę. Tuo tarpu įvairios kitos tautos (ypač vokiečiai) piną įvairias intrigas. Tačiau išduoti daugiau turinio — būtų — sugadinti visą malonumą stebėti filmą.

Paprastai nuotykių prigrūstame filme nesigilinama nei į aktorių vaidybą, nei charakterių išvystymą. Tačiau Connery čia pasireiškia kaip vienas geriausių aktorių — labai subtilus ir kartu stiprus bei įtikinantis.

Candice Bergen graži savo išvaizda, bet menka aktorė, nuotykiams puiki, plaukianti paviršiumi. Šiuo sykiu jos vaidybinės ribos įremina portretą idūkusios, bet kvailios amerikietės, parodančios energingą drąsą.

Įvelta ir daugiau amerikiečių iš Teddy Roosevelto laikotarpio, o taipgi ir pats prezidentas turi reikšmingesnę rolę.

Gal geriausiai pavyko veiksmi dykumoje, ir tos scenos ištrina ir užkamšo visas kitas spragas. Mėgstantiems romantiškų nuotykius ir istorinius įvykius (kad ir kitaip pavinguojančius), šis epinis filmas paliks geresnį įspūdį.

KALĖDŲ EKSKURSIJA LIETUVON

Kelionė: 6 naktys Vilniuje, 1 dienos išvyka Kaune, 3 naktys Vienoje (kur Naujus Metus sutiksime) 4 naktys Munchene

nuo gruodžio 22 d. iki sausio 5 d. Tikrai — \$969.00

Ekskursija išvyksta su Lufthansa Kompanija iš Bostono ir New Yorko.

Norintieji gauti daugiau informacijų prašom kreiptis į:

ALGIRDA MITKŲ
8 White Oak Road, Newton, Mass. 02168.
Tel. (617) 969-1190

arba
GALAXY TOUR & TRAVELS
141 Linden Street, Wellesley, Mass. 02181
Tel. (617) 237-5502

Prašome pasinaudoti šia puikia proga aplankyti Lietuvą per šventes.

PETKUS
MARQUETTE FUNERAL HOME
— TĖVAS IR SŪNUS —
TRYS MODERNISKOS KOPLYČIOS
2533 West 71st St. Tel. Grovehill 6-2345-6
1410 S. 50th Ave., Cicero Townhall 3-2108-09
AIKŠTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

Laidotuvių Direktoriai
MAŽEIKA & EVANS
6845 SO. WESTERN AVE.
TRYS MODERNISKOS AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS
MAŠINOMS VIETA
REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

EUDEIKIS
Laidotuvių Direktoriai
DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID
TRYS MODERNIOS KOPLYČIOS
4330 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas Yards 7-1741

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

ANTANAS PHILLIPS
TOMAS ir LAURYNAS LABANAUSKAS
3307 S. LITUANICA AVE. Tel. Yards 7-3401

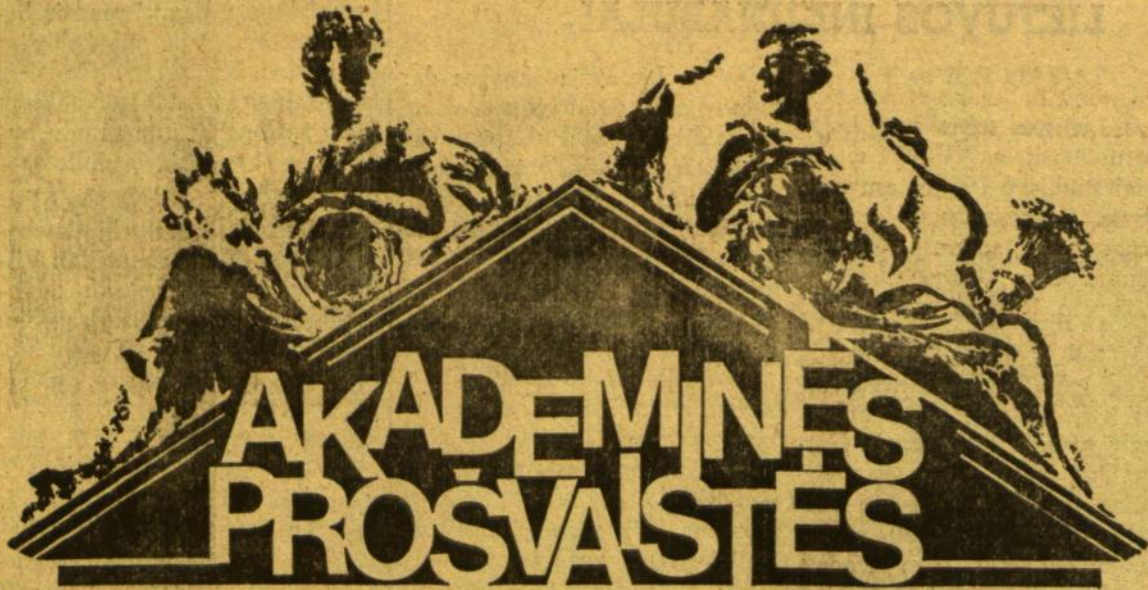
STEPONAS G. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNŪS
2314 W. 23rd PLACE Tel. Virginia 7-6677
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
11023 Southwest Highway, Palos Hills, Ill. Tel. 974-4410

PETRAS BIELIONAS
4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572

POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. HALSTED STREET Tel. Yards 7-1911

JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. Tel. Yards 7-1138-39

VASAITIS — BUTKUS
1446 S. 50th AVE., CICERO, ILL. Tel. OLYmple 2-1003

RED. EMILJA PAKŠTAITĖ, 2801 W. 38TH ST., CHICAGO, ILL. 60632. Tel. (312) 927-3090

DEMESIO MAŽŪJŲ KOLONIJŲ MŪSŲ JAUNIMUI

Besiruošdami Pasaulio Lietuvos jaunimo trečiajam kongresui, turėsime progos geriau susipažinti su Pietų Amerikos lietuvių jaunimo padėtimi ir veiklos struktūra. Pastebėsime ne tik jų ypatybes, bet ir sunkumus, kuruos jie turi nugalėti. Nors dabar tos problemos mums atrodo tolimos ir zoliuotos, ilgiau pagalvoję, galime rasti daug panašumų tarp Pietų Amerikos lietuvių ir Šiaurės Amerikos mažųjų kolonijų jaunimo padėties.

Šiaurės Amerikoje yra nemažai miestų, kur lietuvių šeimų skaičius nesiekia šimto. Dažnai pasitaiko, kad tokiose kolonijose jaunimo tarp šešiolikos ir trisdešimties metų amžiaus yra mažiau nei dešimt. Anksčiau toks skaičius jaunimo buvo laikoma nereikšmingu, žiūrint plačiosios visuomenės akimis, bet dabar, kai visose vietovėse atpuola didelė dalis jaunimo nuo lietuviškos veiklos, ryškėja kiekvieno jaunuolio įtraukimo svarba, ypač ten, kur yra prasčiausios sąlygos išlaikyti tautiškumą: mažose kolonijose.

Reikia mums dabar įvertinti iki šiol naudojamas priemones tam tikslui pasiekti ir, kur atsiranda trūkumai, siūlyti naujas priemones. Tai nėra lengva. Jaunuolis, sulaukęs šesiolikos metų dažniausiai yra baigęs lituanistinę mokyklą ir rečiau turi progos važiuoti į lietuviškas stovyklas. Tačiau, atpuola dvi geriausios progos pabendrauti su savo bendramiškiu lietuviu. Tuomet mažųjų kolonijų įtraukimas į visuomenę turi reikšmę organizacijoms. Vėlyvą problemą. Iki šiol lietuvių jaunimo organizacijos buvo steigiamos suburliant jaunimą panašios pasaulėžiūros, išsilavinimo bei kultūrinio arba atliekinio intereso principais. Nors tai yra praktiškas padalinimas jaunimo didmiesčiuose, kur yra pakankamas skaičius jaunuolių, mažose kolonijose toks metodas sunkiau įgyvendinamas. Yra sunku rasti koloniją, kur visas jaunimas domėtųsi ta pačia pasaulėžiūra, o jei mažųjų kolonijų jaunimas pagal tai susiskirstytų, liktų paskiri būreliai, dažnai neturėdami pakankamai narių savo veiklos tikslams įvykdyti. Reikia tikėtis, kad naujai įsteigta Pasaulio lietuvių jaunimo sąjunga galės nugalėti šį sunkumą, suburdama visą apy-

linkės jaunimą, tuo sustiprindama ir padidindama veiklos galimybes.

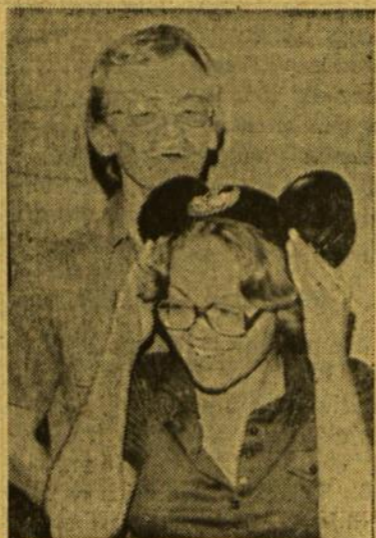
Taip pat reikia pažvelgti į santykius tarp mažųjų kolonijų ir didmiesčio jaunimo. Nors kiekvienas asmuo turi draugų įvairiose vietovėse, bendrai imant, santykiai tarp didmiesčių ir mažųjų kolonijų yra šalti. Kadangi daugumas veiklos išėję vyksta keliuose didmiesčiuose, tų miestų gyventojai klaidingai pradeda galvoti, kad nėra veiklos už jų apylinkės ribų. Tai dalinai atsispindi spaudoje, kur atrodo lyg pasaulis sukasi tik aplink to ar kito didmiesčio veiklą. Mažosios kolonijos remia spaudoje, siegiant nuvažiuoti į artimiausio didmiesčio lietuviškas parengimus, bendrai domisi artimiausio didmiesčio lietuvių visuomeninė veikla. Bet retai pasitaiko, kad didmiesčių lietuviai remtų mažosios kolonijos projektus ar bandytų atvažiuoti į mažųjų kolonijų parengimus.

Galime šią padėtį pritaikyti jaunimui ir pateikti konkretų pasiūlymą, būtent, kad didmiesčių jaunimas bandytų užmegzti draugystes su mažųjų kolonijų jaunimu per spaudą ir asmeniškais kontaktais geriau susipažintų su mažųjų kolonijų veikla, tuo sustiprindami ryšius su vietovės jaunimu.

Būdami Pietų Amerikoje, turime laiko pamatyti įvairių dydžių kolonijų žmonas ir sutiksime žmones su įvairiomis pasaulėžiūromis, išsilavinimu bei interesais. Pasinaudokime šia proga išgiltinti ir Pietų Amerikos pastangas pritraukti jaunimą į lietuvių visuomenės tarpą ir pasimokykime iš jų klaidų bei pasisėkimų. Tikimės, kad tokiu būdu, grįžę iš Kongreso, galėsime prasmingiau dirbti mažųjų kolonijų jaunimo šlaikymui lietuvių tarpe.

Indrė Baužaitė

Red. pastaba. Indrė Baužaitė yra 20 metų amžiaus atstovė III PLJK iš Kenosha, Wisconsin. Ji taip pat yra JAV Lietuvos Jaunimo Sąjungos Tarybos narė ir JAV LJS Valdybos išdinininkė. Ji šia savaitės baigs elektroninės inžinerijos studijas Northwestern Universitete.

Linksmi nusitękę jaunimo II lituanistinės stovyklos dalyviai Paulius Kuras ir Rasa Ardytė. Nuotr. Sakadolskio

MŪSŲ VEIKLA

• 1975 m. Šiaurės Amerikos Lietuvos studentų sąjungos suvažiavimas įvyks lapkričio mėn. 28-30 d. Montrealyje, Kanadoje. Programoje: meno paroda, staidrių montažai, diskusijos apie etnines grupes šokiai, ekskursija Montrealyje, paskaitos, naujosios Šiaurės Amerikos Lietuvos studentų sąjungos valdybos rinkimai ir iškilmingas užbaigimo balius. Registracija prasidės lapkričio 28 d., 8 v. v. LaSalle viešbutyje, 1240 Drummond Street, Montreal, Quebec. Dėl platesnių informacijų kreiptis: Rytis Bulota, 4860 Roslyn, Montreal, Quebec N3W 212. Telefonas: (514) 733-9005.

• Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos Ryšių centras ruošia šokių Padėkos dienos vakarą, lapkričio 27 dieną, Jaunimo centro kavinėje, Chicagoje. Gros Neo-Lithuanų orkestras. Pradžia 8 val. vak. Kaina — 3.00.

• Australijos Lietuvos jaunimo sąjungos valdybos pirmininkas Vytautas Juška atskrenda į Chicago lapkričio 21 d. pasitarti su Chicago jaunimu apie Pasaulio lietuvių jaunimo trečiojo kongreso reikalus.

• Studentų ateitininkų sąjungos metinis suvažiavimas įvyks lapkričio 1-2 d. Detroito universitete. Valdybos pirmininkas Eugenijus Girdauskas pranešė apie nuveiktus darbus jo kadencijos metu, paskirė draugovių atstovai pateikė savo pranešimus ir draugovės pasiskirstė darbais ateinantiems veiklos metams.

• Lituanistikos Institutas, talkinamas Akademinių skautų sąjungos, ruošia vyskupo Motiejaus Valančiaus užbaigiamąją akademią, kuri įvyks 1975 m. lapkričio 16 d., 3 val. p. p. Jaunimo centro kavinėje, Chicagoje. Programoje dr. Vinco Maciūno paskaita: „Zvelgant į Valančių po 100 metų“ ir Vinco Trum-

Sigita Pacytė

RUDUO

Vasara prabėgo lyg bėgikas. Ateina žiema. Moterys ruošiasi į tą žiemos balių — rengiasi šiltais drabužiais, aunas šiltas kofines. Vyrai kapoja malkas ir dainuodami veikia jas per rudens lapus. Vaikučiai žiūri pro langus į tą paslaptingą dangų, iš kurio lengvai kris pirmas sniegas.

KUR EINI, BROLI?

Kur eini, broli? Kur matai šviesą? Paimk ir mane ten. Paimk ir mane ten į tą šalį, Kur visi juokiasi Ir žaidžia antsniniaus žaislais. Paimk ir mane į tą šalį, Kur auga medaus medžiai Ir teka saldus vandens upė. Paimk ir mane Ten, Kur šilta saulė šildo visus — Gerus ir negerus. Paimk ir mane ten, Kur geraširdės bobutės Kepa besišypsantius pyragus Ir dalina juos Linksmam žaidžiantiems vaikams. Paimk mane ten, broli, Kur nėra skausmo, Kur nėra verkimo, Kur nėra vergijos. Klausi ar tavęs vėl — Kur eini, broli?

Brazilijos lietuvių jaunimas išvydi Rasą Solūnaitę Sao Paulo aerodrome š. m. rugpjūčio 30 d. Iš kairės į dešinę: Audra Vosyliūtė, Vanda Pilipavičiūtė, Rasa Solūnaitė, bliciuolė brazilė ir Jonas Lukoševičius.

• „Laiškų Lietuviams“ redakcija skelbia septynioliktąjį straipsnio konkursą. Konkurso temos: vyrams — „Kokią norėčiau turėti žmoną“; moterims — „Kokią norėčiau turėti vyrą“; jaunimui — „Kokius norėčiau turėti tėvus“. Jaunimui dar skiriama ir kita tema — „Jaunimas ir religija“. Čia reikia paagrūninti, ar jaunimas domisi religija, ar nuo jos tolsta. Kokios priežastys?

Straiptis turi būti ne ilgesnis kaip 3000 žodžių, pasirašytas s apyvardžiu ir, įdėjus atakirame vokelyje savo tikrąją pavardę, adresu bei telefonu, atsiųstas redakcijai iki šių metų gruodžio mėn. 31 dienos. Redakcijos adresas: Laiškai Lietuviams, 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636.

Už geriausius straipsnius skiriamos penktos premijos: I — 150 dol., II — 100 dol., III — 75 dol., IV — 50 dol., V — 25 dol. Premijų mėcenatai: Jolita ir Vida Kriaučiūnaitės, Birutė Lieponytė, Ona ir Vincas Kuliešiai ir Stefanija Rudokienė.

Vertinimo komisija bus paskelbta vėliau. Laimėtojams premijos bus įteiktos „Laiškų Lietuviams“ koncerte 1976 m. vasario mėn. 22 d., sekmadienį, Jaunimo centre, Chicagoje.

• Loyolos universiteto Chicagoje Lietuvos studentų klubo valdybą sudaro: Marius Slapšys, Elena Pabedinskaitė, Loreta Stončiūtė ir Rita Kėkštaitė.

Užsakymus siųsti: Ateities Leidykla, c/o Mrs. M. Bajorūnas, 17689 Goldwin Drive, Southfield, Michigan 48075.

Užsakant mažiau negu už \$5.00, pridėkite \$0.40 pašto išlaidoms.

• Vydūno Fondo kalėdinių kortelių konkursą laimėjo Dalia Petreikytė, Audronė Ambrozaitytė ir Irena Mitkutė.

• Akademinių Prošvaisčių redakcija sveikina Pedagoginio lituanistikos instituto absolventus. Absolventai buvo išleisti spalio 26 d. vakare, Jaunimo centre, Chicagoje. Institutą baigė 18 studentų. Dveju metų instituto programą išėjo ir pradinės li tuanistinės mokyklos cenzą įsigijo: Ofelija Barškėtytė, Petras Kisielius, Aušra Laurušonytė, Vincas Ošauskas, Liana Ramonaitė, Rasa Solūnaitė ir Gražina Valavičiūtė. Visą (trejų metų) instituto programą išėjo, parąšę pasirinkto dalyko diplominius darbus ir aukštesniosios mokyklos cenzą bei bakalauro laipsnį įsigijo še absolventai: Gedrė Čepaitytė, Ramutė Drūtytė, Rima Janulevičiūtė, Agnė Katiliškytė, Vilija Kerelytė, Ramunė Maciejauskaitė, Vita Musonytė, Dainė Narutytė, Ona Požarniukaitė, Grasiilda Reinytė ir Loreta Stončiūtė.

Tikimės, kad absolventai įsijungs į lietuvišką veiklą, panaudod savo išsilavinimą, reikšdami lietuvių spaudoje, organizacijose ir veikliuose.

• Ateities Literatūros Fondas siūlo parduoti savo leidinius jaunimui papiginta kaina:

Antologija — „Lietuvių poezija išėivijoje 1945-1971“, red. Kazys Bradūnas, kaina \$13.00, spec. kaina 6.00.

Antologija „Tiltai ir tuneliai“, jaunųjų poetų kūrybos rinktinė, \$2.00 — \$1.00.

Baronas, Aloyzas — „Šilko tinklai“, novelės, 4.50 — \$2.50.

Baužinskaitė - Kairienė, Aldona — „Detalė“, eilėr. \$2.00 — \$0.50.

Bogutaitė, Vitalija — „Veidrodis juos dugne“, eilėr., \$4.00 — \$2.00.

Girnius, Juozas — „Idealas ir laikas“, filos. essays, \$4.00 — \$2.00.

Jankus, Jurgis — „Užkandis“, novelės, \$4.50 — \$2.00.

Jasmantas (Maceina), Antanas — „Gruodas“, eilėr., 3.00 — \$1.00.

Sadūnaitė, Danguolė — „Laiškai Dievui“, eil., \$2.00 — \$1.00.

Šakytė, Stasė — „Alkana žemė“, eilėr., \$2.00 — \$0.50.

Slaitas, Vladas — „Pro vyšnių sodą“, eilėr., \$3.00 — \$1.50.

Švabaitė, Julija — „Septyni saulės patekėjimai“, eilėraščiai, \$3.00 — \$1.50.

Užsakymus siųsti: Ateities Leidykla, c/o Mrs. M. Bajorūnas, 17689 Goldwin Drive, Southfield, Michigan 48075.

Užsakant mažiau negu už \$5.00, pridėkite \$0.40 pašto išlaidoms.

• Vydūno Fondo kalėdinių kortelių konkursą laimėjo Dalia Petreikytė, Audronė Ambrozaitytė ir Irena Mitkutė.

• Akademinių Prošvaisčių redakcija sveikina Pedagoginio lituanistikos instituto absolventus. Absolventai buvo išleisti spalio 26 d. vakare, Jaunimo centre, Chicagoje. Institutą baigė 18 studentų. Dveju metų instituto programą išėjo ir pradinės li tuanistinės mokyklos cenzą įsigijo: Ofelija Barškėtytė, Petras Kisielius, Aušra Laurušonytė, Vincas Ošauskas, Liana Ramonaitė, Rasa Solūnaitė ir Gražina Valavičiūtė. Visą (trejų metų) instituto programą išėjo, parąšę pasirinkto dalyko diplominius darbus ir aukštesniosios mokyklos cenzą bei bakalauro laipsnį įsigijo še absolventai: Gedrė Čepaitytė, Ramutė Drūtytė, Rima Janulevičiūtė, Agnė Katiliškytė, Vilija Kerelytė, Ramunė Maciejauskaitė, Vita Musonytė, Dainė Narutytė, Ona Požarniukaitė, Grasiilda Reinytė ir Loreta Stončiūtė.

Tikimės, kad absolventai įsijungs į lietuvišką veiklą, panaudod savo išsilavinimą, reikšdami lietuvių spaudoje, organizacijose ir veikliuose.

“ATEITIŠS“ KONKURSAS JAUNIMUI

Savo 65 m. sukakties proga „Ateities“ žurnalas skelbia konkursą jaunimui. Konkursas apima šias sritis: 1. prozą (novelę, apsakymą ir pan.), 2. poeziją, 3. straipsnį - rašinį, 4. interviu - pokalbį (jo pravedimą), 5. veiklos (stovyklos, kursų, susirinkimo ir kt.) aprašymą, 6. dokumentinę fotografiją ir 7. menišką fotografiją (premija gali būti skiriama už vieną nuotrauką arba už foto "essay").

Redakcija vertins visus 1975 m. lapkričio 1 d. — 1976 m. rugpjūčio 15 d. laikotarpyje „Ateities“ žurnalui atsiųstus kūrinius. Kiekvienos srities geriausiai įvertinto darbo autoriui — atskirai studentui (ar nestudijuojančiam 19-30 m. amžiaus), atskirai moksleiviui (ar nesimokančiam iki 18 m. amžiaus) — bus paskirta 50 dolerių premija. Antrųjų vietų laimėtojai bus apdovanoti dvių metų „Ateities“ prenumerata, o trečiųjų vietų laimėtojai — vienerių metų prenumerata. Premijos bus įteiktos „Ateities“ jubiliejaus šventėje 1976 m. spalio 16 d. Jaunimo centre Chicagoje.

„Ateities“ redakcijos adresas: ATEITIS, c/o Rev. Kęstutis Trimakas, 850 Des Plaines Avenue, Apt. 409, Forest Park, Ill. 60130 USA.

SACHAROVO KNYGA

Nobelio premija apdovanoto rusų fiziko Andriaus D. Sacharovo naują knygą: „My Country and the World“ išleido Alfred A. Knopf. Veikalas atskleidžia daugelį Sovietų Sąjungos ydų ir trūkumų, kritikuoja vakariečių kairiųjų-liberalų intelektualų naivumą ir siūlo pagrindines reformas sovietų santvarkoj.

NAUJAS KONGRESO BIBLIOTEKOS VEDEJAS

Senato komisija patvirtino paskyrimą istoriko Daniel J. Boorstin nauju Kongreso bibliotekos vedėju. Boorstin už savo istorinį darbą: „The American: The Democratic Experience“ yra 1974 m. laimėjęs Pulitzer premiją.

ASTRONOMIJA AMERIKOJE

Adler planetariumas Chicagoje gavo JAV mokslo fondo paramą suruošti specialią parodą: „Astronomija Amerikoje — 200 m. sukakties astronominė paroda“.

— Kai knyga atsitrenkia į galvą ir pasigirsta tuščias garšas, ar visada dėl to kalta knyga? G. K. Lichtenbergas

— Tai buvo tada, kai laikas neturėjo barzdų. G. K. Lichtenberg

— Optimistai išrado lėktuvą, pesimistai — parašūtą.

— Kai žmogus sulaukia 70-80 metų amžiaus, aišku, jis žino daug, o gal ir visus atsakymus, bet niekas nestato jam klausimų.

JAV Jaunimo kongreso atstovų suvažiavimas Clevelande š. m. rugsėjo mėn. 18 d. Pirmoje eilėje iš kairės į dešinę: Algis Maciūnas, Liucija Zdanytė, Ramunė Bernotaitė ir kt. Nuotr. V. Bacevičiaus

Šiaurės Amerikos lietuvių II lituanistinės stovyklos dalyviai 1975 metų vasarą Loyola of The Lakes, Ohio.

Darbo posėdis. Kanados atstovų suvažiavimas Toronte š. m. spalio 24 d. Dainora Juozapavičiūtė, Jurgis Valaitis, Rasa Lukoševičiūtė ir kt. Nuotr. D. Blauzdiūnaitės